Shri Gajanan Maharaj Shikshan Prasarak Mandal's

VILAS TAMBE WOMEN'S COLLEGE OF EDUCATION (B.ED.)

Dumbarwadi, Otur, Tal - Junnar, Dist - Pune - 412409

Internship Report

Students of Our Vilas Tambe Women's College of Education completes their Internship programme in various schools under the guidance of their mentor. During the period on Internship various activities are done by students. Such as….

1. Observation of Experience of School Teacher.
2. Block Teaching.
3. Conducted various co-curricular and extra-curricular activities.
4. Conducted test on taught lessons.
5. Study of School Records maintained by the schools.
6. Study of PTA.
7. Observation of Peer teacher.
8. Takes guidance of school teacher.

This pdf contains……

1. Photos of Internship Programme.
2. Reports of all activities conducted during Internship.
3. Evaluation Strategy of Internship Programme.

Vilas Tambe ... of Education PU/PN/B.ED 245 / 2006 Dumbarwadi Otur, Tal. Junnar (Pune)

Principal
Vilas Tambe Womens College of Education (B.Ed.)
Dumbarwadi(Otur) Tal. Junnar, Dist. Pune.

EVALUATION SCHEME (मूल्यमापन योजना)

Report Writing on observation of co-curricular & extracurricular activities

Rating Scale 1) Unsatisfactory 2) Average 3) Satisfactory a) Good 5) Excellent
पदनिश्चयन श्रेणी - १) असमाधानकारक २) सरासरी ३) समाधानकारक ४) चांगले ५) उत्कृष्ट

No. क्र.	Criteria निकष	1	2	3	4	5
1	Objectives for observation of co-curricular & extracurricular activities सहशालेय व अभ्यासेत्तर उपक्रमांच्या निरिक्षणाची उद्दिष्टे				✓	
2	Planning of curricular & extracurricular activities सहशालेय व अभ्यासेत्तर उपक्रमांचे नियोजन					✓
3	Co-ordination between teachers & students शिक्षक व विद्यार्थी यांच्यातील समन्वय					✓
4	Preparation of students & teachers for activities शिक्षक व विद्यार्थी यांनी उपक्रमासाठी केलेली पूर्वतयारी					✓
5	Execution of curricular & extracurricular activities सहशालेय व अभ्यासेत्तर उपक्रमांची प्रत्यक्ष कार्यवाही					✓
6	Team Work संघ कार्य					✓
7	Confidence & co-operation among students & teachers शिक्षक व विद्यार्थी यांच्यातील परस्पर सहकार्य व आत्मविश्वास					✓
8	Expectations about activities organized in school आयोजित केलेल्या उपक्रमाविषयी तुमच्या अपेक्षा				✓	
9	Short comings in organisation of activities उपक्रमांच्या आयोजनातील त्रुटी/कमतरता				✓	
10	Educational implication & report writing शैक्षणिक महत्व आणि अहवाल लेखन					✓

(Qualitative feedback) गुणात्मक शेरे

47/50

Date

Obtained Marks - /50

Snehal

Observer's Sign.
पाठ निरिक्षकाची स्वाक्षरी

प्रस्तावना

PU/PN/B.ED 245/2006

बी. एड प्रथम वर्ष (110 ब) या विषयाअंतर्गत छात्रसेवाकाल हा उपक्रम राबविण्यात आला. दि. 27/06/2022 ते 23/07/2022 या कालावधीत छात्राध्यापकांचा छात्रसेवा-काल चालू होता. छात्राध्यापकांच्या 2 गटांचा सेवाकाल सावित्रीबाई फुले विद्यालय ओतूर या ठिकाणी होता. त्यामधील एका गटाचे नाव ज्ञानप्रबोधन गट तर दुसऱ्या गटाचे नाव ज्ञानदीप गट असे ठेवण्यात आले.

सदर उपक्रमाअंतर्गत त्या शाळेतील विद्यार्थ्यांना सर्वांगीण व शारीरिक विकास व्हावा यासाठी काही सहशालेय उपक्रम व क्रिडास्पर्धा घेण्यात आल्या त्या प्रत्येकाचे आयोजन आमच्यातील प्रत्येक छात्राध्यापकांनी प्रत्येक वर्गात जाऊन स्वतः घेतले. मुख्याध्यापक, उपमुख्याध्यापक पर्यवेक्षक आमच्यातूनच बनविले गेले. या प्रत्येकाने आप आपली जबाबदारी व्यवस्थितपणे पार पाडली तसेच काही छात्राध्यापकांचे वेगवेगळे विभाग करण्यात आले. त्यामध्ये सांस्कृतिक विभाग, शारीरिक विभाग यांचा समावेश होतो

सहशालेय व शालेय उपक्रम शाळेत राबविल्याने त्यांचे नियोजन कसे करावे, नियम कोणते वापरावेत, विविध खेळांच्या स्पर्धा कशा घ्याव्यात हे छात्राध्यापकांना समजले.

उद्दिष्टे

१. विद्यार्थ्यांमध्ये असणाऱ्या कलागुणांना वाव देणे

२. सहकार्य एकीचा विकास करणे.

३. विद्यार्थ्यांमध्ये स्वतःबद्दलचा आत्मविश्वास वाढतो तो आत्मनिर्भर बनतो नेतृत्व, सहकार्यभावना हे गुण वाढीस लागतात.

४. विद्यार्थ्यांची निरीक्षण क्षमता व काम करण्याची क्षमता वाढते.

५. विद्यार्थ्यांमधील सुप्त गुणांना वाव देण्यासाठी हे उपक्रम फायदेशीर ठरतात

६. वादविवाद व स्पर्धांच्या माध्यमातून विद्यार्थ्यांची विचार प्रवृत्ती वाढविणे.

७. विद्यार्थ्यांचा सर्वांगीण विकास होण्यासाठी सहशालेय उपक्रम महत्त्वपूर्ण ठरते.

८. विविध उपक्रम शाळेत आयोजित केल्याने विद्यार्थ्यांची व्यवस्थापन व संघटन कौशल्य विकसित होते.

९. सांस्कृतिक कार्यक्रमांच्या माध्यमातून विद्यार्थ्यांत शिक्षणाची आवड निर्माण करणे.

शालेय उपक्रम

अ.क्र.	दिनांक	उपक्रमाचे नाव	आयोजक	वेळ
1.	27/6/2022	[illegible]	सुळे [illegible]	11 ते 12
2.	4/7/2022	चित्रकला स्पर्धा	[illegible] [illegible]	5.10 ते [illegible]
3	5/7/2022	रांगोळी स्पर्धा	[illegible] [illegible]	—"—
4	6/7/2022	[illegible]	[illegible] [illegible]	—"—
5	7/7/2022	हस्ताक्षर स्पर्धा	[illegible] [illegible]	—"—
6	8/7/2022	खो खो स्पर्धा	[illegible] [illegible]	—"—
7	9/7/2022	आषाढी एकादशी	[illegible] [illegible] प्रतिभा	[illegible] ते [illegible]
8	13/7/2022	गुरुपौर्णिमा	सुपे सुमन [illegible]	[illegible] ते [illegible]
9	18/7/2022	अण्णाभाऊ साठे स्मृतीदिन	वाकोडकर ज्ञानेश्वर ढोरे स्वाती	[illegible] ते [illegible]
10	23/7/2022	लोकमान्य टिळक जयंती	[illegible] [illegible]	[illegible] ते 3.15
11.	23/7/2022	[illegible] निरोप समारंभ Farewell Programme.	सुपे सुमन	9.15 ते 11.00

उद्घाटन समारंभ

विलास तांबे शिक्षणशास्त्र महाविद्यालय डुंबरवाडी बी.एड प्रथम वर्षाचे विषय क्र 110(B) छात्रसेवाकालातील उपक्रम सावित्रीबाई फुले, ओतूर या ठिकाणी झाले दि 27/6/2022 रोजी या छात्रसेवाकालाची सुरवात झाली

उद्घाटन समारंभाचे सूत्रसंचालन फुले सरीता यांनी केले या कार्यक्रमास आम्ही सर्व छात्राध्यापक तसेच आमच्या मार्गदर्शक शिक्षिका डॉ.प्रा. वायकोळ एस.एस., व डॉ. प्रा. लोखंडे एस.आर तसेच शाळेतील मुख्याध्यापक, उपमुख्याध्यापक पर्यवेक्षक तसेच इतर सर्व विषयशिक्षक, गावातील सरपंच, व इतर ग्रामस्थ विद्यार्थी उपस्थित होते.

या कार्यक्रमाअंतर्गत आमचे गटमार्गदर्शक यांनी शाळेतील मुख्याध्यापक व उपमुख्याध्यापक यांचा सत्कार केला. या छात्रसेवाकालादरम्यान कोणकोणते सहशालेय उपक्रम आम्ही राबविणार आहोत याची कल्पना आम्हाला व शाळेतील मुख्याध्यापकांना देण्यात आली. या दरम्यान आम्हा सर्व छात्राध्यापकांची ओळख करून देण्यात आली छात्राध्यापकातील मुख्याध्यापक, उपमुख्याध्यापक पर्यवेक्षक व इतर विभागाचे सर्व शिक्षक तसेच प्रत्येक वर्गाचे छात्राध्यापक वर्गशिक्षक यांची माहीती व परिचय विद्यार्थ्यांना देण्यात आला याप्रसंगी तेथील मुख्याध्यापकांनी आमचे मार्गदर्शक प्राध्यापक व सर्व छात्राध्यापक यांचा पुष्पगुच्छ देऊन सत्कार करण्यात आला तसेच शाळेच्या शिपायांनी आम्हाला प्रत्येक वर्ग व शालेय परिसर दाखवून दिला.

या पद्धतीने दि 27 जून 2022 रोजी छात्रसेवा कालाचा शुभारंभ झाला.

चित्रकला स्पर्धा

छात्रसेवाकाल उपक्रम राबवत असताना सावित्रीबाई फुले महाविद्यालय ओतूर या ठिकाणी दिनांक 5/7/2022 रोजी दुपारी 3.10 ते 4.45 वाजता [illegible] आयोजन करण्यात आले या स्पर्धेची पूर्वकल्पना विद्यार्थ्यांना देण्यात आली होती त्यामुळे त्यांनी सर्व साहित्य आपल्या बरोबर आणले होते या स्पर्धेसाठी विद्यार्थ्यांनी उत्स्फूर्तपणे सहभाग घेतला होता

या स्पर्धेत [illegible] असा वयोगट ठरविण्यात आला या स्पर्धेचे आयोजन [illegible] या छात्राध्यापकांनी केले चित्र काढण्यासाठी योग्य वेळ त्यांना ठरवून देण्यात आला त्यामध्ये प्रत्येक इयत्तेला त्यांच्या वयानुसार योग्य विषय देण्यात आला त्यानुसार वर्गखोल्याचे नियोजन करण्यात आले प्रत्येक वर्गामध्ये कोणते चित्र काढायचे आहे हे फळ्यावर देण्यात आले व प्रत्येक वर्गात पर्यवेक्षक म्हणून एका छात्राध्यापकाची निवड करण्यात आली

या स्पर्धेत तीनही वर्गातील विद्यार्थ्यांना चित्रे काढण्यास 1 तास देण्यात आला. या गटातून 3 क्रमांक काढण्यात आले व एक उत्तेजनार्थ बक्षीस देण्यात आले. अशा पद्धतीने 4.45 पर्यंत ही स्पर्धा शाळेत पार पाडली

इ.६वी ते इ.८वी (मध्यमगट)

प्रथम क्र. - श्रावणी डोंगरे (८वी)

द्वितीय क्र. : यशश्री शिंदे (७वी)

तृतीय क्र. : सोहम घुनवक (६वी)

उत्तेजनार्थ विद्यार्थी : आवेश जाधव (७वी)

मेहंदी स्पर्धा

दि 5/7/2022 रोजी सावित्रीबाई फुले विद्यालय
या विद्यालयात छात्रसेवाकाल उपक्रमांतर्गत मेहंदी
स्पर्धेचे आयोजन करण्यात आले होते. हा उपक्रम छात्राध्यापिका
ज्योती चौधरी व सरिता चुळे यांनी घेतला त्यासाठी
3:10 ते 4.45 अशी वेळ देण्यात आली. स्पर्धेचे नियोजन
विद्यार्थ्यांना आधीच सांगितले होते त्यामुळे त्यांनी मेहंदीचा
सराव योग्य प्रकारे केला होता यासाठी इ.६वी ते इ.८वी
असा वयोगट ठरविण्यात आला. भाग घेतलेल्या स्पर्धकांना
आवश्यक त्या सर्व सूचना देण्यात आल्या. तसेच बैठक -
व्यवस्था योग्य पद्धतीने करण्यात आली.

एका बाकांवर दोन विद्यार्थिनींना बसविण्यात आले
त्यापैकी एकजण स्पर्धक व दुसरीच्या हातावर मेहंदी काढायची
होती. हाताच्या कोपऱ्यापासून तर बोटाच्या टोकांपर्यंत हाताच्या
एका बाजूला मेहंदी काढायची असा निकष ठरविण्यात
आला.

या स्पर्धेत एकूण 3 क्रमांक काढण्यात आले. तसेच
उत्तेजनार्थ एक बक्षीस देण्यात आले. विद्यार्थिनींच्या
सुप्त कलागुणांना या स्पर्धेमुळे वाव मिळाला. प्रत्येकाच्या
मेहंदीतून त्याचे कौशल्य, सराव या गोष्टी लक्षात आल्या.

इ.६वी ते ८वी (विजेते)

1. सोनवणे श्रावणी (८वी अ)
2. भक्ती चौधरी (६वी ब)
3. मृण्मयी [illegible] (७वी अ)

उत्तेजनार्थ
गौरी सोनवणे

शोभेच्या वस्तू बनविणे

विद्यार्थ्यांच्या सुप्त गुणांना वाव देण्यासाठी [illegible] रोजी
दुपारी 3.10 ते [illegible] या कालावधीत सावित्रीबाई फुले विद्यालयात
विविध शोभेच्या वस्तू बनविणे हा उपक्रम छात्रसेवाकाल अभ्यासांतर्गत
घेण्यात आला. या सहशालेय उपक्रमाचे नियोजन [illegible]
[illegible] या छात्राध्यापकांनी केले या कार्यक्रमाची पूर्वतयारीची
सूचना विद्यार्थ्यांना [illegible] आधीच देण्यात आली होती त्यानुसार
विद्यार्थ्यांनी वेगवेगळ्या शोभेच्या वस्तू तयार करून ठेवल्या होत्या.

या उपक्रमात इ.६वी ते ८वी असा वयोगट ठरविण्यात
आला. सदर उपक्रमाच्या अटी छात्राध्यापकांनी विद्यार्थ्यांना सांगितल्या
तसेच त्यांना वैयक्तिक मार्गदर्शनही केले. सदर उपक्रमाच्या नियोजनासाठी
काही निकष ठरविण्यात आले. दोन विद्यार्थ्यांचा एक गट यानुसार
गट तयार करण्यात आले होते. या उपक्रमासाठी एका मोठ्या हॉलमध्ये
टेबल ठेवण्यात [illegible] कामात आम्हाला त्या शाळेतील कार्यानुभव
शिक्षकांची खूप मदत झाली. कागदकाम, [illegible]काम, [illegible]पासून विविध
वस्तू बनविणे, [illegible] वापर करून सजावट केलेल्या वस्तू
विद्यार्थ्यांनी बनविल्या त्यात त्यांच्या सुप्त गुणांना चालना
मिळाली. प्रत्येकाला जागा करून देण्यात आल्या त्या जागेनुसार
प्रत्येकाने बनविलेल्या वस्तू त्या-त्या ठिकाणी ठेवण्यात आल्या.

या स्पर्धेत विजेते आलेल्या विद्यार्थ्यांचे कौतुक व बक्षीस
समारंभ छात्रसेवाकालाच्या शेवटच्या दिवशी करण्यात आला.

इ.६वी ते ८वी. (प्रथम तीन क्रमांक)

1) [illegible] कुसळे (६वी ब)
2) [illegible] [illegible] (६वी अ)
3) रिया क्षीरसागर (७वी अ)

हस्ताक्षर स्पर्धा

सावित्रीबाई फुले विद्यालय, ओतूर या विद्यालयात [illegible]/२०२२ रोजी दुपारी ३.०० ते ५.४५ या वेळेत हस्ताक्षर स्पर्धा घेण्यात आली. या स्पर्धेचे आयोजन [illegible] अवघिते सोपान या छात्राध्यापकांनी घेतले. ही स्पर्धा इ. ८ वी, ९ वी या दोन वर्गांसाठी घेण्यात आली. या स्पर्धेत त्या शाळेतील मराठी विषय शिकवणाऱ्या शिक्षकांनी आम्हाला मदत केली.

हस्ताक्षर स्पर्धेसाठी मराठी पाठ्यपुस्तकातील काही विशिष्ट परिच्छेद देण्यात आले. अवघिते सोपान यांनी विद्यार्थ्यांना स्पर्धेचे नियम समजावून सांगितले व त्यानुसार प्रत्यक्ष कार्यवाही सुरु केली. विद्यार्थ्यांना स्पर्धेसाठी ३० मि. वेळ ठरवून देण्यात आला.

जास्तीत जास्त विद्यार्थ्यांनी या स्पर्धेत सहभागी व्हावे असे आवाहन त्यांना करण्यात आले. त्यात इ. ८ वीचा एक गट व इयत्ता ९ वी चा दुसरा गट असे स्वतंत्र गट तयार करण्यात आले. प्रत्येक गटातून प्रथम, द्वितीय, तृतीय आणि उत्तेजनार्थ क्रमांक निवडले व त्यांना शेवटच्या दिवशी बक्षीस देण्यात आले.

अशा प्रकारे या महाविद्यालयात हस्ताक्षर स्पर्धेचे आयोजन केले गेले. या स्पर्धेत छात्राध्यापकांना मार्गदर्शक करण्याचे काम आमच्या प्रा. डॉ. स्नेहल एम. वायकोस यांनी केले.

इ. ८ वी (प्रथम तीन क्रमांक) ९ वी

1) तन्वी गोसावी
2) मयुरा गिटे
3) श्रुती कानवडे

1) संस्कार बारोळे
2) यश गिटे
3) वेदिका सहाणे

खो-खो स्पर्धा

खो खो या स्पर्धेचे आयोजन [illegible] रोजी [illegible] प्रांगणात [illegible] या वेळेत करण्यात आले. ही स्पर्धा घेण्याची जबाबदारी [illegible] यांनी उत्कृष्टपणे पार पाडली. या स्पर्धेसाठी इ. ९ वी व इ. १० वी या विद्यार्थ्यांची निवड करण्यात आली. इ. ९ वी च्या संघाला शिवाजी ग्रुप तर इ. १० वी च्या ग्रुपला 'चंद्रगुप्त ग्रुप' हे नाव देण्यात आले.

या स्पर्धेचे नियम सहभागी होणाऱ्या प्रत्येक संघातील खेळाडूंना देण्यात आले व नाणेफेक केली. त्यानुसार एका गटातील खेळाडूंना दोन डांबाच्या मध्ये विरुद्ध दिशेला तोंड करून बसविण्यात आले व उरलेल्या दुसऱ्या गटाला प्रत्येकी ३ याप्रमाणे पळण्यास सांगितले. पुढील पद्धतीने खो घालणे, विरुद्ध दिशेने पळणे या चुका करणाऱ्या विद्यार्थ्यांना योग्य मार्गदर्शन छात्राध्यापकांनी केले.

या स्पर्धेसाठी त्या विद्यालयातील क्रिडा शिक्षकही उपस्थित होते. त्यांनी विद्यार्थ्यांना प्रोत्साहन दिले. ही स्पर्धा पार पाडण्यासाठी अनेक छात्राध्यापकांनी सहकार्य केले व या स्पर्धेचा आनंद घेतला. संपूर्ण स्पर्धा संपन्न झाल्यानंतर दोन्ही संघापैकी एक संघ विजेता घोषित करण्यात आला.

अशा पद्धतीने या विद्यालयातील खो-खो खेळाचा आनंद लुटला. यामध्ये आमच्या महाविद्यालयातील आमच्या मार्गदर्शक शिक्षिका प्रा. [illegible] एस. आर. [illegible] यांचे मोलाचे सहकार्य लाभले.

खो खो या स्पर्धेत 'शिवाजी महाराज ग्रुप' हा संघ विजेता झाला.

आषाढी एकादशी

सावित्रीबाई फुले विद्यालय या ठिकाणी बी.एड प्रथम वर्षांतर्गत 'छात्रसेवाकाल' सुरू असताना दि. ७.२५ ते ६.२५ (शनिवार) आषाढी एकादशीचे आयोजन करण्यात आले. या कार्यक्रमाचे सर्व नियोजन चौधरी विलास व गावडे प्रतिमा यांनी केले. या कार्यक्रमासाठी विद्यार्थ्यांना पारंपारिक वेशभूषेत बोलविण्यात आले त्यामध्ये एका विद्यार्थ्याला विठ्ठल व एका विद्यार्थिनीला रुक्मिणी बनविण्यात आले. काही विद्यार्थिनींनी तुळशी असलेले कुंडी डोक्यावर घेण्यासाठी आणली होती. यामध्ये त्या ठिकाणी असलेल्या शिक्षकांचे मोलाचे सहकार्य लाभले. त्यांनी त्यांच्या शाळेतील लेझीम व झांजपथक याचे नियोजन योग्य पद्धतीने केले.

या दिवशी प्रत्यक्षात 'आषाढी एकादशी' असल्याने विठ्ठलाच्या नामस्मरणात प्रत्येक विद्यार्थी रंगून गेला होता. शाळेत छोटी पालखी तयार करण्यात आली व ओतूर या गावातून या पालखीची मिरवणूक काढण्यात आली. त्यावेळी आमच्यासमवेत शाळेतील सर्व शिक्षक, आमचे मार्गदर्शक शिक्षक व गावातील प्रतिष्ठीत व्यक्ती होत्या. 'ज्ञानबा तुकाराम' या नामघोषात सर्वजण विठ्ठलाच्या भक्तीत तल्लीन झाले होते. विद्यार्थ्यांना या एकादशीचे धार्मिक महत्व समजावे यासाठी आमच्या छात्राध्यापिका मुख्याध्यापक 'सरीना फुले' यांनी विद्यार्थ्यांना धार्मिक प्रबोधन केले. शाळेच्या प्रांगणात फुगड्या खेळण्यात आल्या व त्यानंतर विद्यार्थ्यांना केळीचे वाटप करून कार्यक्रमाची सांगता करण्यात आली.

अशा प्रकारे विद्यार्थ्यांना आषाढी एकादशीचे महत्व समजावे यासाठी या कार्यक्रमाचे नियोजन करण्यात आले होते.

गुरुपौर्णिमा

गुरुचे महत्व विद्यार्थ्यांना कळावे यासाठी आम्ही छात्राध्यापकांनी छात्रसेवाकालात त्या ठिकाणच्या शिक्षकांचा गुणगौरव करण्यासाठी 'गुरुपौर्णिमा' हा सण साजरा केला. याची प्रत्यक्ष कार्यवाही व नियोजन आमचे छात्राध्यापक उपमुख्याध्यापक व पर्यवेक्षक यांनी केले. सुपे सुमन [illegible] यांनी या कार्यक्रमाची रूपरेषा ठरविली. तसेच त्या शाळेतील विद्यार्थ्यांना या कार्यक्रमात सहभागी करून घेतले.

गुरुपौर्णिमेचा कार्यक्रम दि. १३/७/२०२२ रोजी [illegible] या वेळेत घेण्यात आली. यावेळी शाळेतील मुख्याध्यापकांच्या हस्ते दीपप्रज्वलन करण्यात आले व त्यानंतर विद्यार्थ्यांच्या व छात्राध्यापकांच्या हस्ते त्या शाळेतील शिक्षकांचा सत्कार करण्यात आला. त्यानंतर विद्यार्थ्यांनी आपले मनोगत व्यक्त केले. आपल्या गुरुविषयी असणारा आदर त्यांनी आपल्या भाषणातून व्यक्त केला. त्यानंतर छात्राध्यापकांनी आपले मनोगत व्यक्त केले. याप्रसंगी आवर्जून उपस्थित असलेल्या आमच्या महाविद्यालयाच्या मार्गदर्शक शिक्षिका प्रा. डॉ. [illegible] यांचेही पुष्पगुच्छ देऊन सत्कार करण्यात आले. या कार्यक्रमाचे अध्यक्षस्थान सावित्रीबाई फुले विद्यालय ओतूर या शाळेतील मुख्याध्यापकांनी स्वीकारले. अध्यक्षीय भाषण झाले त्यांनी सर्वांना गुरुपौर्णिमेच्या शुभेच्छा दिल्या व छात्राध्यापकांचे सत्कार त्या विद्यालयातील [illegible] हस्ते करण्यात आला व त्यानंतर छात्राध्यापिका ज्योती चौधरी हिने सर्वांचे आभार मानले.

अशा प्रकारे भविष्यकाळात नव्याने तयार होणाऱ्या पिढीत आपल्या गुरुविषयी आदर निर्माण व्हावा यासाठी या कार्यक्रमाचे नियोजन करण्यात आले.

अण्णाभाऊ साठे स्मृतीदिन

सावित्रीबाई फुले विद्यालय या ठिकाणी बी. एड प्रथम वर्षांतर्गत छात्रकाल सुरु असताना दि. 18/7/2022 रोजी 'अण्णाभाऊ साठे स्मृतीदिन' साजरा करण्यात आला. या कार्यक्रमाचे नियोजन वाल्हेकर ज्ञानेश्वर व हाडे स्वाती यांनी केले. अण्णाभाऊ साठे यांच्या स्मृतींना उजाळा देण्यासाठी तसेच त्यांचा जीवनपरिचय सर्व विद्यार्थ्यांसमोर यावा यासाठी हा कार्यक्रम सादर करण्यात आला.

या कार्यक्रमांतर्गत सर्व विद्यार्थ्यांच्या कलागुणांना वाव देण्यासाठी वक्तृत्व स्पर्धेचे आयोजन करण्यात आले. त्यात अनेक विद्यार्थ्यांनी सहभाग घेतला व अण्णाभाऊ साठे यांच्याविषयी माहिती विद्यार्थ्यांना सांगितली. छात्राध्यापक, विद्यार्थी, शाळेतील शिक्षक यांनी त्यांच्या प्रतिमेला नमस्कार केला व माल्यार्पण प्रतिमापूजन केले. त्यानंतर अनुक्रमे विद्यार्थी मनोगत, शिक्षक मनोगत व छात्राध्यापक मनोगत झाले. त्यानंतर अध्यक्षीय भाषण झाले त्यांनी आपल्या भाषणात अण्णाभाऊ साठे यांच्या जीवनातील काही अनमोल प्रसंग सांगितले.

अशा प्रकारे या कार्यक्रमाची सांगता करण्यात आली.

फोटो

लोकमान्य टिळक जयंती

23/7/2022

श्री गजानन बहुजन शिक्षण प्रसारक संस्था संचलित विलास तोडे शिक्षणशास्त्र महाविद्यालय, औंढा नागनाथ, बी. एड प्रथम वर्षांतर्गत छात्राध्यापक महाविद्यालय झाला. सदर छात्रसेवाकाल सावित्रीबाई फुले विद्यालयात राबविण्यात आला. या कार्यक्रमांतर्गत या शाळेत लोकमान्य टिळक पुण्यतिथीचा कार्यक्रम सादर करण्यात आला. या कार्यक्रमाचे नियोजन आमच्या महाविद्यालयातील छात्राध्यापक [illegible] यांनी केले. यामध्ये सर्वानुमते कार्यक्रमाचे अध्यक्ष, प्रमुख पाहुणे ठरविण्यात आले.

कार्यक्रमाच्या सुरुवातीला सर्व मान्यवरांनी व छात्राध्यापकांनी दीपप्रज्वलन व प्रतिमापूजन केले. लोकमान्य टिळक यांच्या प्रतिमेला हार घालून त्यांना अभिवादन करण्यात आले. त्यानंतर शाळेतील काही विद्यार्थ्यांनी आपले मनोगत व्यक्त केले त्यामध्ये त्यांनी लोकमान्य टिळकांचे बालपण व त्यांच्या कार्याचा परिचय करून दिला. त्यानंतर काही छात्राध्यापकांनी टिळकांच्या बालपणातील काही छोटे प्रसंग त्यांच्यासमोर मांडले. तसेच त्यांनी केलेल्या महान कार्याचा आढावा त्यात घेण्यात आला. सदर कार्यक्रमाचे नियोजन दि. 23/7/2022 रोजी करण्यात आले होते व कार्यक्रमाची वेळ 7.45 ते 9.15 या वेळेत ठरविण्यात आली होती.

अशा प्रकारे 'लोकमान्य टिळक पुण्यतिथीचा' कार्यक्रम शाळेत सादर करण्यात आला. अशा या [illegible] कार्य विद्यार्थ्यांना समजले.

अशा प्रकारे गायकवाड देवयानी या छात्राध्यापकाने सर्वांचे आभार मानून सर्वानुमते कार्यक्रम संपला असे जाहीर केले.

बक्षिस वितरण समारंभ

सावित्रीबाई फुले विद्यालय ओतूर या ठिकाणी
दि २३/७/२०२२ रोजी ९.३० ते ११.०० या वेळेत छात्रसेवाकाल उपक्रमांतर्गत बक्षिस वितरण समारंभ हा कार्यक्रम घेण्यात आला.
या कार्यक्रमाचे नियोजन गटमार्गदर्शनाच्या मार्गदर्शनाखाली संपूर्ण छात्राध्यापकांनी केले होते.

कार्यक्रम

सूत्रसंचालन – चुपे शुभम (उपमुख्याध्यापक छात्राध्यापक)

कार्यक्रमाचे अध्यक्ष : श्री कासार सर (पर्यवेक्षक, सावित्रीबाई फुले विद्यालय ओतूर)

प्रमुख पाहुणे : डॉ. राऊत डी. डी.
डॉ. वाघमोडे एस. एस.

* चित्रकला स्पर्धा – ६ वी ते ८ वी (वस्तुचित्र)
  1) श्रावणी डोंगरे
  2) यशार्थ शिंदे
  3) सोहम मुनवळ

* मेहंदी स्पर्धा –
  1) डोंगरे श्रावणी
  2) भक्ती चौधरी
  3) मृण्मयी [illegible]

शोभेच्या वस्तू बनविणे ([illegible])
1) [illegible] कुडे
[illegible]
[illegible]

हस्ताक्षर स्पर्धा [illegible]
[illegible]
[illegible] [illegible]
मयुरा शिंदे [illegible]
श्रुती [illegible] [illegible]

या छात्रसेवा कालखंडात घेण्यात आलेल्या विविध स्पर्धांमधील विजेत्यांना मुख्याध्यापक व प्रमुख पाहुणे यांच्या हस्ते बक्षीस वितरण करण्यात आले. अतिशय आनंददायी वातावरणात तो बक्षीस समारंभ संपन्न झाला.

निरोप समारंभ

दि २३/७/२०२२ रोजी बक्षीस वितरण कार्यक्रमानंतर लगेच निरोप समारंभ घेण्यात आला. [illegible] विद्यार्थी, छात्राध्यापक [illegible] होते. बक्षीस समारंभानंतर शाळेचे पदाधिकारी प्राचार्य उपप्राचार्य यांनी दि २७ जून २०२२ ते २३ जुलै २०२२ पर्यंत झालेल्या सर्व कार्यक्रमांचे भरभरून कौतुक केले.

आमच्या गटाच्या मार्गदर्शिका प्रा. डॉ. [illegible] व प्रा. डॉ. [illegible] यांना श्रीफळ व शाल देऊन सत्कार केला. तसेच छात्राध्यापकांचा सत्कार करण्यात आला. तसेच विद्यार्थ्यांनी छात्रसेवा काळात त्यांनी अनुभवलेला आनंद या विषयीच्या अनुभूती सांगितल्या.

कार्यक्रमाच्या अंतिम टप्प्यावर [illegible] मार्गदर्शक यांनी प्राचार्य व इतर शिक्षकवृंदाचे आभार मानले.

आयोजित केलेल्या उपक्रमाविषयी अपेक्षा

बी.एड. प्रथम वर्ष सत्र (I) या विषयांतर्गत छात्रसेवाकाल हा उपक्रम राबविण्यात आला. सदर उपक्रम 'सावित्रीबाई फुले विद्यालय' या ठिकाणी झाला. सदर कालावधीत आम्ही विद्यार्थ्यांचा सर्वांगीण विकास व्हावा यासाठी काही उपक्रम राबविले. प्रत्येक उपक्रमाला उत्कृष्ट प्रतिसाद आम्हाला त्या विद्यालयातील विद्यार्थ्यांकडून मिळाला.

आयोजित केलेल्या उपक्रमाविषयी छात्राध्यापकाच्या पुढील अपेक्षा होत्या.

1. विद्यार्थ्यांच्या सुप्त कलागुणांना वाव देण्यासाठी प्रत्येक विद्यार्थ्याने उपक्रमात भाग घेणे आवश्यक होते.
2. सदर उपक्रम दिलेल्या वेळात कार्यक्षमपणे पूर्ण करणे.
3. रांगोळी स्पर्धेत एखाद्या विषयावर जागृती होऊ शकेल असे लोकमान्य किंवा बोधवाक्य त्यात काढणे आवश्यक होते.
4. विद्यार्थ्यांना जयंती, पुण्यतिथी यांचे योग्य महत्त्व समजणे.
5. सुंदर लेखन स्पर्धा या उपक्रमांतून, अक्षर सुंदर व वळणदार काढण्याचे प्रयत्न विद्यार्थ्यांनी करावा.
6. विद्यालयातील प्रत्येक विद्यार्थ्यांचा शारीरिक, मानसिक, सांस्कृतिक विकास व्हावा.

उपक्रमांच्या आयोजनातील त्रुटी / कमतरता

सावित्रीबाई फुले विद्यालय मोहर या ठिकाणी आमचा प्रथम वर्ष 'बी.एड.' अभ्यासक्रमावर आधारित छात्रसेवाकाल झाला. या कालावधीत आम्ही विद्यार्थ्यांच्या सुप्त गुणांना वाव देण्यासाठी काही उपक्रम राबविले. परंतु काही उपक्रमांच्या आयोजनात छात्राध्यापकांना काही त्रुटी जाणवल्या त्या पुढीलप्रमाणे.

1) 'छात्रसेवाकाल' हा ठराविक कालावधीपुरताच असल्याने विद्यार्थ्यांना सरावाकरीता पुरेसा वेळ देता आला नाही.
2) मेहंदी स्पर्धेत स्वतःच्या आवडीनुसार डिझाईन काढण्याचे स्वातंत्र्य होते त्यासाठी ठराविक विषय दिला नाही.
3) जयंती, पुण्यतिथी या कार्यक्रमाला मार्गदर्शन व उद्बोधनपर भाषण आयोजित करता आले नाही.
4) क्रिडास्पर्धेचे आयोजन योग्य पद्धतीने करता आले नाही कारण विद्यार्थ्यांचा आवश्यक सराव झाला नाही.
5) Farewell programme मध्ये शिस्तबद्धता नव्हती.

अशा प्रकारे या विद्यालयात उपक्रम राबविण्यात आले परंतु त्यात काही त्रुटी / कमतरता जाणवल्या.

शैक्षणिक महत्व

बी.एड. प्रथम वर्ष विषय क्र (110.D) या अंतर्गत छात्रसेवाकाल राबवियात आला. या कालखंडात छात्राध्यापकांनी शिक्षकांची भूमिका पार पाडली. छात्रसेवाकालामुळे छात्राध्यापकांना पुढील फायदे झाले.

1. अनुभवी शिक्षकांच्या पाठांची निरीक्षणे करण्यात आली.

2. सहशालेय व पूरक उपक्रम यांचे नियोजन कसे करावे हे समजले.

3. हर्बर्टच्या पंचपदीचा वापर पाठात कसा करायचा हे समजले.

४. छात्राध्यापकांतील सहकार्य वृत्ती वाढीस लागते.

५. शिक्षक म्हणून शाळेत कसे कार्य करावे हे समजले

६. छात्राध्यापकांच्या सुप्त कलागुणांना वाव मिळाला.

EVALUATION SCHEME (मूल्यमापन योजना)

Organization of co currucular / extracurricular activities

Student teacher's Name ...मुसळे...प्रियंका...तान्हाजी
छात्राध्यापकाचे नाव ....

Roll No. ६६
हजेरी क्र.

Rating Scale 1) Unsatisfactory 2) Average 3) Satisfactory a) Good 5) Excellent
पडताळणी श्रेणी - १) असमाधानकारक २) सरासरी ३) समाधानकारक ४) चांगला ५) उत्कृष्ट

No. अ.क्र.	Criteria निकष	1	2	3	4	5
1	Selection & Planning of Co currucular Activity अभ्यासपूरक उपक्रमाची निवड व नियोजन				✓	
2	Preparation of student teacher for co and extra activities अभ्यासपूरक व अभ्यासेतर उपक्रमासाठी छात्राध्यापकाची पूर्वतयारी				✓	
3	Organization of Co - curricular Activity अभ्यासपूरक उपक्रमाचे आयोजन				✓	
4	Participatory role of student teacher in the activity उपक्रमात छात्राध्यापकाची सहभागयुक्त भूमिका				✓	
5	Co-ordination between Student teacher & school staff छात्राध्यापक व शाळेतील शिक्षक यांच्यामधील सुसंवाद				✓	
6	Managerial Skills displayed in Execution of the program कार्यक्रमाच्या अंमलबजावणी दरम्यान आढळलेली व्यवस्थापन कौशल्ये					✓
7	Encouragement & Opportunities given to the students विद्यार्थ्यांना दिलेले उत्तेजन व संधी					✓
8	Student response & Scope for Other skill development विद्यार्थ्यांचा प्रतिसाद व अन्य कौशल्यांच्या विकासास वाव				✓	
9	Problem faced during activities & its overcoming strategies उपक्रमादरम्यान आलेल्या समस्या व त्यावर केलेल्या उपाययोजना				✓	
10	Educational Implication & Overall Impression शैक्षणिक उपयोजन आणि एकंदरित प्रभाव				✓	

(Qualitative feedback) गुणात्मक शेरे

Date

Obtained Marks 42/50

Observer's Sign.
पाठ निरिक्षकाची स्वाक्षरी

प्रस्तावना

सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापिठांतर्गत विलास तांबे शिक्षणशास्त्र महाविद्यालय, ओतूर, डुंबरवाडी येथे बी.एड द्वितीय वर्ष अभ्यासक्रमांतर्गत शैक्षणिक वर्ष 2022-2023 मध्ये कोर्स क्र. 207 अंतर्गत 'छात्रसेवाकाल मध्ये 'अभ्यासपुरक उपक्रमांचे आयोजन व अहवाल लेखन' या उपक्रमाचा समावेश करण्यात आला आहे.

या अभ्यासक्रमात विद्यार्थ्यांसाठी शिक्षकांनी विविध जयंत्या, पुण्यतिथी तसेच दिन साजरे केले जात आहेत. त्यात विद्यार्थ्यांनी कार्यक्रमाचे नियोजन कसे करावे, विद्यार्थ्यांचा अभ्यासाबरोबरच इतरही कौशल्यात सर्वांगिण विकास व्हावा. यातून वक्तृत्व कौशल्य विकसित व्हावे यासाठी हे उपक्रम आवश्यक आहे.

या कार्यक्रमांसाठीची तयारी विद्यार्थ्यांचा सहभाग, नियोजन, उद्दिष्टे, उपक्रम अहवाल विद्यार्थ्यांचा प्रतिसाद समस्या, उपाययोजना या सर्वांची माहिती दिली आहे.

उद्दिष्टे

1. विद्यार्थ्यांच्या कला, आवडी, छंद जोपासता येतात.
2. कलागुणांचे विकसन करता येते.
3. विद्यार्थ्यांमध्ये असणाऱ्या सुप्त गुणांचा विकास होतो.
4. विद्यार्थ्यांमध्ये धीटपणा, वक्तृत्वशैली या गुणांचा विकास होतो.
5. समाजप्रबोधन करता येते.

गरज व महत्त्व

1. अभ्यासपुरक उपक्रमाने उत्साही झालेले विद्यार्थी अध्ययनातही रुची घेतात.
2. समाजप्रबोधन करण्यासाठी उपक्रम गरजेचे आहे.
3. पालक व शिक्षक यांना विद्यार्थ्यांमधील सुप्त गुणांची जाणिव होते.
4. विद्यार्थ्यांमध्ये संघभावना वाढीस लागते.
5. आत्मविश्वास वाढीस लागतो.

पुर्वतयारी

प्रत्येक शाळेत अभ्यासपुरक व अभ्यासेतर उपक्रम घेतले जातात ते राबवुन त्यांची विशेषप्रकारे अंमलबजावणी करता येते.

शाळेत राबविण्यात येणारे विविध दिन महिला दिन, जयंती, पुण्यतिथी यासंदर्भात नियोजन कसे करावे, तसेच कार्यक्रम घेण्याच्या संदर्भात मार्गदर्शक, प्राध्यापकांबरोबर चर्चा करून विद्यार्थ्यांना तयारी करण्यास वेळ दिला. छात्राध्यापकांनी त्या संदर्भात मार्गदर्शन केले व नियोजनानुसार कार्यक्रम घेण्याचे निश्चित केले.

उपक्रमात छात्राध्यापकाची भूमिका *

अभ्यासपुरक उपक्रम राबवताना छात्राध्यापकाची भूमिका महत्वाची असते.

1. छात्राध्यापकाला संघटकाची भूमिका पार पाडावी लागते.
2. छात्राध्यापकांनी विद्यार्थ्यांना कार्यक्रमासाठी उत्तेजन दिल्यास विद्यार्थी स्वतःहून कार्यक्रमात भूमिका निभावतात.
3. छात्राध्यापक विद्यार्थ्यांसाठी मार्गदर्शकाची भूमिका पार पाडतो.
4. छात्राध्यापक उत्कृष्ट संयोजकाची भूमिका पार पाडतो.
5. छात्राध्यापकाची भूमिका शिक्षकाबरोबर एका मित्राची असावी व विद्यार्थ्यांबरोबर प्रेमाची व आपुलकीची असावी.

गणतंत्र दिन

26 जानेवारी हा दिवस गणतंत्र दिवस म्हणून साजरा केला जातो. चैतन्य विद्यालय ओतूर येथे अगदी उत्साहात हा दिन साजरा करण्यात आला. शाळेत लवकर उपस्थित राहून रांगोळी मुलींकडून त्यांना सहकार्य करून काढून घेतली. तसेच ध्वजारोहणाची तयारी केली. ध्वजावंदन झाल्यानंतर गीतगायन व देशभक्तीपर गीते सादर करण्यात आली. संस्थेच्या अध्यक्षांचे हस्ते ध्वजारोहण करण्यात आले. सर्व शिक्षक बंधु व भगिनी या कार्यक्रमासाठी उपस्थित होते. त्यानंतर खाऊ वाटप करून कार्यक्रमाची सांगता झाली.

ध्वजगीत व राष्ट्रगीत - इ. ७वी मुली
देश रंगीला रंगीला - इ. ५वी मुले व मुली

* छत्रपती शिवाजी महाराज जयंती *

(१९ फेब्रुवारी)

सगळीकडे शिवजयंती उत्सव मोठ्या थाटामाटात साजरा केला जातो. चैतन्य विद्यालय ओतूर येथे शिवजयंती साजरी करण्यात आली.

शिवजयंती उत्सवासाठी हार फुले, अगरबत्ती अशी सर्व व्यवस्था करण्यात आली. या कार्यक्रमाचे नियोजन अध्यापकांनी अतिशय सुंदर रित्या केले. मुलांकडून ढोल पथकाची तयारी आठ दिवस अगोदर करून घेतली व शिवजयंतीच्या दिवशी मुलांनी ढोलपथक अतिशय उत्साहाने, आनंदाने सादर केले.

मुख्याध्यापक, पर्यवेक्षक यांच्या हस्ते छत्रपती शिवाजी महाराज यांच्या प्रतिमेस हार घालून पुजन करण्यात आले. व मुलांनी शिवाजी महाराजांविषयी माहिती सांगितली. सार्थक हांडे या मुलाने छत्रपती शिवाजी महाराजांचा पोवाडा गायला. त्यानंतर अध्यक्षीय भाषण झाले व कार्यक्रमाची सांगता करण्यात आली.

* राष्ट्रीय युवा दिन, राजमाता जिजाऊ जयंती, स्वामी विवेकानंद जयंती (१२ जानेवारी)

12 जानेवारी हा युवक दिन, स्वामी विवेकानंद जयंती, जिजाऊ जयंती म्हणून साजरा केला जातो.

छत्रपती शिवाजी महाराजांनी स्वराज्याची स्थापना केली व स्वराज्याची मुहूर्तमेढ रोवण्यासाठी जिजाऊंनी त्यांना मदत केली. या कार्यक्रमासाठी विद्यार्थ्यांनी रांगोळी काढली. व जिजाऊ साहेबांच्या प्रतिमेचे पुजन करण्यात आले. तसेच स्वामी विवेकानंदांच्या प्रतिमेचे पुजन मुख्याध्यापक डी. डी. पानसरे यांच्या हस्ते करण्यात आले. या कार्यक्रमात विद्यार्थ्यांनी आपआपली मनोगते व्यक्त केली. राष्ट्रीय युवा दिनाविषयी माहिती सांगितली तसेच राजमाता जिजाऊ व स्वामी विवेकानंद यांच्याविषयी माहिती सांगितली. अतिशय सुंदर रित्या कार्यक्रमाचे नियोजन केले गेले.

महात्मा गांधी पुण्यतिथी

(३० जानेवारी)

स्वातंत्र्य मिळवून देण्यात ज्यांचा सिंहाचा वाटा आहे, असे महात्मा गांधी यांची पुण्यतिथी चैतन्य विद्यालय ओतूर याठिकाणी अतिशय उत्साहाच्या वातावरणात साजरी करण्यात आली. महात्मा गांधी पुण्यतिथी दिवशी पर्यवेक्षक अकोलकर सर यांच्या हस्ते प्रतिमा पूजन करण्यात आले. मुलांनी महात्मा गांधीजींविषयी मनोगत व्यक्त केले. त्यानंतर अध्यक्षांनी आपले मनोगत व्यक्त केले व कार्यक्रम संपन्न झाला.

जागतिक महिला दिन

(८ मार्च)

८ मार्च हा दिवस जागतिक महिला दिन म्हणून साजरा केला जातो. जागतिक महिला दिनाचे औचित्य साधून मुलींना विविध वेशभूषा करण्यास सांगितले व या कार्यक्रमासाठी शाळेच्या मुख्याध्यापिका डुंबरे मॅडम अध्यक्षस्थानी होत्या. मुलींनी आपआपली वेशभूषा सादर केली. त्यासाठी शाळेतील सर्व शिक्षकांनी कौतुक केले. तसेच मी महिला दिनाविषयी माझे मनोगत व्यक्त केले. महिला दिनाविषयी माहिती सांगितली. त्यानंतर काही महिला शिक्षकांनी देखील आपले मनोगत व्यक्त केले व त्यानंतर अध्यक्षांनी आपले मनोगत व्यक्त केले व सर्व महिलांचा फुल देऊन सत्कार करण्यात आला. अशाप्रकारे महिला दिन अतिशय उत्साहाने पार पडला.

राष्ट्रीय विज्ञान दिन

(२८ फेब्रुवारी)

भारतात दरवर्षी २८ फेब्रुवारी हा दिवस विज्ञान दिवस चंद्रशेखर वेंकट रमन यांच्या सन्मानार्थ साजरा केला जातो. या दिवशी विज्ञानाचे प्रदर्शन भरवण्यात आले. या प्रदर्शनात मुलांनी विज्ञानविषयक मॉडेल्स, चार्ट तसेच प्रयोग सादर केले. शाळेतील शिक्षकांनी त्यांना मार्गदर्शन केले. विज्ञान दिनाचे महत्त्व विद्यार्थ्यांना सांगण्यात आले. राष्ट्रीय विज्ञान दिन का साजरा केला जातो ते विद्यार्थ्यांना सांगितले. प्रदर्शनात विद्यार्थ्यांचे नंबर काढण्यात आले व त्यानंतर बक्षीस वाटप करण्यात आले.

समस्या निराकरण

सदर प्रात्यक्षिक कार्याचे उपक्रम करत असताना थोड्याफार समस्या जाणवल्या. परंतु शाळेचे मुख्याध्यापक, शिक्षक व शिक्षकेतर कर्मचारी यांनी समस्येचे निराकरण करून आम्हाला मोलाचे सहकार्य केले. त्याचबरोबर विद्यार्थ्यांनी देखील सहकार्य केले.

शैक्षणिक उपयोजन

* विद्यार्थ्यांना स्वतःमधील कौशल्ये, गुण समजण्यास मदत होते.
* विद्यार्थ्यांना सर्वांगीण विकास घडवून आणण्यास मदत होते.
* सहशालेय उपक्रमांचे नियोजन, आयोजन कसे करावे याद्वारे यासंदर्भात माहिती मिळते.
* अध्ययन अध्यापनातील उद्दिष्टे सोप्या पद्धतीने आत्मसात करून देण्यासाठी उपयोग होतो.
* कार्यक्रमाचे आयोजन करण्याची संधी मिळते. व त्यातून निर्माण होणाऱ्या त्रुटी लक्षात येतात व त्यावर उपाययोजना शोधता येतात.

EVALUATION SCHEME (मूल्यमापन योजना)

Organization of co curricular / extracurricular activities

Student teacher's Name / छात्राध्यापकाचे नाव: भुसले प्रियंका तान्हाजी

Roll No. / हजेरी क्र.: ६६

Rating Scale 1) Unsatisfactory 2) Average 3) Satisfactory 4) Good 5) Excellent

No. क्र.	Criteria निकष	1	2	3	4	5
1	Selection & Planning of Co curricular Activity अभ्यासपूरक उपक्रमांची निवड व नियोजन				✓	
2	Preparation of student teacher for co and extra activities अभ्यासपूरक व अभ्यासेतर उपक्रमांसाठी छात्राध्यापकाची पूर्वतयारी				✓	
3	Organization of Co - curricular Activity अभ्यासपूरक उपक्रमांचे आयोजन				✓	
4	Participatory role of student teacher in the activity उपक्रमात छात्राध्यापकाची सहभागात्मक भूमिका					✓
5	Co-ordination between Student teacher & school staff [illegible]					✓
6	Managerial Skills displayed in Execution of the program [illegible]					✓
7	Encouragement & Opportunities given to the students विद्यार्थ्यांना दिलेले उत्तेजन व संधी					✓
8	Student response & Scope for Other skill development [illegible]					✓
9	Problem faced during activities & its overcoming strategies [illegible]				✓	
10	Educational Implication & Overall Impression शैक्षणिक उपयोजन आणि एकत्रित प्रभाव				✓	

Qualitative feedback / गुणात्मक [illegible]

Date

Obtained Marks 45/50

Observer's Sign
सह शिक्षकाची सही

प्रस्तावना

सावित्रीबाई फुले, पुणे विद्यापिठाच्या बी.एड. द्वितीय वर्षाच्या अभ्यासक्रमांतर्गत छात्रसेवाकाल हा एक महत्वाचा घटक आहे.

चैतन्य विद्यालय ओतूर, येथे मी छात्राध्यापक या नात्याने छात्रसेवाकाल पुर्ण केला. त्यामध्ये अध्यापनाचे कार्य करत असताना अध्यापनाबरोबरच वेगवेगळे उपक्रम व सांस्कृतिक कार्यक्रम त्याचबरोबर विविध प्रकारच्या स्पर्धा या छात्रसेवाकाळामध्ये घेण्यात आल्या.

या छात्रसेवाकाळामध्ये आम्हाला अनेक नवनवीन गोष्टी शिकायला मिळाल्या. व त्या सर्वांचे नियोजन व आयोजन कसे करावे याविषयी माहिती समजली. या छात्रसेवाकाळाचा मला भविष्यात नक्कीच फायदा होणार आहे.

उद्दिष्टे

* विद्यार्थ्यांमधील कलागुणांना वाव देणे.
* सहकार्य वृत्तीचा विकास करणे.
* विद्यार्थ्यांच्या विचारांना चालना देणे.
* विद्यार्थ्यांची निरीक्षण क्षमता व विचारक्षमता वाढवणे.
* शालेय अभ्यासक्रमाव्यतिरिक्त इतरत्र गोष्टींमध्ये विद्यार्थ्यांची गोडी निर्माण करणे.
* विद्यार्थ्यांचे मनोरंजन करणे.
* सांस्कृतिक कार्यक्रमाच्या माध्यमातून विद्यार्थ्यांमध्ये विषयाची आवड निर्माण करणे.

गरज व महत्व

* शिक्षक व पालक यांना विद्यार्थ्यांच्या सुप्त गुणांची जाणीव होते.
* सांस्कृतिक कार्यक्रमातून नीटनेटकेपणा, संघप्रवृत्ती, सहकार्य भावना वाढीस लागते.
* अभ्यासपूरक व अभ्यासेतर उपक्रमाने उत्साही झालेले विद्यार्थी अध्यापनामध्ये देखील रूची दाखवतात.

पुर्वतयारी

शाळेमध्ये राबविण्यात येणाऱ्या सांस्कृतिक कार्यक्रमासाठी सर्वप्रथम आम्ही सर्व अध्यापकांनी नियोजन केले. कोणकोणते कार्यक्रम घ्यायचे यासंदर्भात मार्गदर्शक प्राध्यापकांबरोबर मिटींग घेतली. स्पर्धेचे दिवस निश्चित करण्यात आले व त्यानुसार नियोजन करून विद्यार्थ्यांना पुर्वसुचना देण्यात आल्या. विद्यार्थ्यांना पुर्वतयारी करण्यासाठी वेळ देण्यात आला. वर्ग छात्राध्यापकांनी त्यांना यासंदर्भात मार्गदर्शन केले. व नियोजनानुसारच पुढील कार्यवाही करण्याचे निश्चित केले.

* उपक्रमामध्ये छात्राध्यापकांची सहभागीयुक्त भूमिका *

अभ्यासपुरक उपक्रम राबविताना छात्राध्यापकाची भूमिका ही अत्यंत महत्वाची असते. अध्यापक हा विद्यार्थ्यांसाठी मार्गदर्शका-ची भूमिका पार पाडत असतो.

छात्राध्यापक हे उत्कृष्ट संयोजका-ची भूमिका पार पाडतो.

विद्यार्थ्यांनी सहभागी व्हावे त्यांना प्रेरणा मिळावी यासाठी छात्राध्यापकाची भूमिका शिक्षकाबरोबरच एका मित्राची असावी लागते.

चित्रकला स्पर्धा

दि. २१/०१/२०२३

चित्रकला स्पर्धेचे आयोजन करण्यात आले. या चित्रकला स्पर्धेचा वेळ १.०० ते २.३० मि. होता. या चित्रकला स्पर्धेत इ. ६वी ते १०वीच्या वर्गातील विद्यार्थ्यांनी सहभाग घेतला होता. ही स्पर्धा घेण्याच्या अगोदर विद्यार्थ्यांना सूचना देण्यात आली होती. वयोगटानुसार त्यांना विषय देण्यात आले.

६ ते १० वी वर्गातील २ क्रमांक काढण्यात आले. या स्पर्धेचे परीक्षण सौ. माळवे मॅडम यांनी केले. अशारितीने चित्रकला स्पर्धा संपन्न झाली.

इ. ६वी - १) वेदांत चौधरी

इ. ८वी - २) नेहा फापाळे

मेहंदी स्पर्धा

दि. ०७/०१/२०२३

मेहंदी स्पर्धेचे नियोजन करून मुसळे प्रियंका या छात्राध्यापिकेने मेहंदी स्पर्धा घेतली. यात सर्व मुली सहभागी झाल्या. मेहंदी साठीचे कोन प्रत्येकाने आणले.

मेहंदी काढण्यासाठी २ तास हा वेळ देण्यात आला. मुलींनी शिक्षिकेंच्या हातावर अतिशय सुंदर मेहंदी काढली. त्यामध्ये २ क्रमांक काढले.

इ. ९वी - १) माहेश्वरी पवार

इ. ९वी - २) पायल कराळिया

रांगोळी स्पर्धा

दि. [illegible]

मुख्याध्यापकांच्या परवानगीने रांगोळी स्पर्धेचे आयोजन केले. त्यासाठी प्रगती आरोटे या छात्राध्यापिकेने कार्यक्रमाचे आयोजन केले. रांगोळी स्पर्धेसाठी इयत्तेनुसार वेगवेगळे विषय दिले. त्यानुसार सर्व सहभागी विद्यार्थ्यांनी अतिशय सुंदर रांगोळी काढली. यासाठी २ तास वेळ देण्यात आला. त्यानंतर शाळेतील सर्व शिक्षकांना आमंत्रित करून रांगोळीचे निरीक्षण करून २ क्रमांक काढले.

१) [illegible] - [illegible]

२) [illegible] - [illegible]

वक्तृत्व स्पर्धा

दि. [illegible]

वक्तृत्व स्पर्धेचे आयोजन मुसळे प्रियंका यांनी केले. या स्पर्धेसाठी प्रत्येक वर्गातील प्रत्येकी ५ मुले होती. इयत्तेनुसार मुलांना विषय देण्यात आले.

१) इ. ५वी - निसर्ग माझा सखा
२) इ. ६वी - आदर्श समाजसेवक
३) इ. ७वी - माझ्या जीवनातील गुरूंचे स्थान
४) इ. ८वी - मी मुख्यमंत्री झालो तर...
५) इ. ९वी - वृक्षवल्ली आम्हा सोयरे
६) इ. १०वी - मोबाईल आजच्या काळातील गरज

वरीलप्रमाणे विषय देण्यात आले. या विषयांनुसार मुलांनी वक्तृत्व स्पर्धेसाठी सहभाग नोंदवून २ क्रमांक त्यातून निवडण्यात आले.
1) ऋषिकेश ढमाले - इ. ९वी.
2) रिया गोसावी - इ. ७वी.

धावणे स्पर्धा

दि. २५/01/2023

धावण्याच्या स्पर्धेचे आयोजन प्रमी अरोटे या शिक्षिकेने केले. रनिंगसाठी मुलांचा उत्स्फूर्त सहभाग होता.

ही स्पर्धा लहान वयोगटासाठी म्हणजेच ५वी ते ७वी साठी 100 मीटरची होती. स्पर्धेचे तसेच ८वी ते 10 साठी 200 मीटरची होती. स्पर्धेचे परीक्षण क्रीडा शिक्षक श्री. इस्केर सर यांनी केले. तसेच इतर सहशिक्षक देखील या स्पर्धेसाठी उपस्थित होते. विद्यार्थ्यांचा सहभाग मोठ्या प्रमाणात होता. विद्यार्थिनी देखील मोठ्या प्रमाणात सहभागी झाल्या. स्पर्धा व्यवस्थितरित्या पार पडली. लहान गटातून २ क्रमांक मोठ्या गटातून दोन क्रमांक काढले.

लहान गट — ① राजेश्वरी पवार
② ओंकार ठिकेकर

मोठा गट – ① समर्थ वळे
② अनुष्का दुबरे

खो-खो स्पर्धा

खो-खो स्पर्धेचे आयोजन सुसळे प्रियंका यांनी केले. प्रत्येक वर्गाची कोणी साहीची स्वतंत्र टिम होती. त्यामुळे सामने भरवताना विद्यार्थ्यांना नियम व अटी समजावून सांगून स्पर्धा सुरू केल्या. इ. ५वी विरुद्ध ६वी, ७वी विरुद्ध ८वी, ९वी विरुद्ध 10वी असे सामने प्रथम लावण्यात आले. विजेत्यांमधून आणखी सामने लावून अंतिम विजेती टिम ठरविण्यात आली.

लांबउडी

लांबउडी या स्पर्धेचे आयोजन करण्यात आले. लांबउडी या स्पर्धेसाठी भरपूर मुलांनी नावे दिली. शाळेतील सर्व क्रिडाशिक्षकांनी निरीक्षण केले. ग्राऊंड आखून मुलांना देऊन सूचना देऊन स्पर्धा पार पाडण्यात आली. स्पर्धेतून २ क्रमांक काढण्यात आले.
1) [illegible] - इ. [illegible]
2) [illegible] - इ. [illegible]

UNIT PLAN – 2 EVALUATION SCHEME (घटक नियोजन : २ मूल्यमापन योजना)

Student teacher's Name / छात्राध्यापकाचे नाव: मुसळे प्रियंका तान्हाजी — Roll No. / हजेरी क्र.: ६६

Rating Scale 1) Unsatisfactory 2) Average 3) Satisfactory a) Good 5) Excellent
पदनिःश्चयन श्रेणी – १) असमाधानकारक २) सरासरी ३) समाधानकारक ४) चांगला ५) उत्कृष्ट

No. क्र.क्र.	Criteria निकष	1	2	3	4	5
1	Unit Analysis घटक विश्लेषण				✓	
2	Objectives & Spesifications उद्दिष्टे व स्पष्टीकरणे				✓	
3	Learning experiences by Teacher शिक्षकाद्वारे दिलेले अध्ययन अनुभव				✓	
4	Student's participation विद्यार्थी सहभाग					✓
5	Plan for formative evaluation आकारिक मूल्यमापन					✓
6	Plan for summative evaluation साकारिक मूल्यमापन					✓
7	Teaching Method अध्यापन पध्दती					✓
8	Time schedule वेळेचे नियोजन				✓	
9	Education implication शैक्षणिक उपयोजन				✓	
10	Overall Impression एकंदरित प्रभाव				✓	

(Qualitative feedback) गुणात्मक शेरे

Date

Obtained Marks - 44/50

Observer's Sign.
पाठ निरिक्षकाची स्वाक्षरी

UNIT PLAN (घटक नियोजन)

Unit Name / घटकाचे नाव: विज्ञान व तंत्रज्ञान   Std. / इयत्ता: ९वी

Teaching Points / अध्यापन मुद्दे	Objectives & Specifications / उद्दिष्टे व स्पष्टीकरणे	Teachers Activity / शिक्षक कृती	Students Activity / विद्यार्थी कृती	Teaching aids / शैक्षणिक साधने
भारतीय अणुऊर्जा आयोग	ज्ञान - विद्यार्थी अणुऊर्जा आयोगाची माहिती सांगतो.	शिक्षक विद्यार्थ्यांना अणुऊर्जा आयोगाचे प्रश्न विचारतात.	विद्यार्थी प्रश्नांची उत्तरे देतात.	अणुऊर्जा आयोग कारखान्याचा तक्ता
क्षेपणास्त्र विकास	उपयोजन - विद्यार्थी क्षेपणास्त्राच्या निर्मितीविषयी सांगतो.	शिक्षक विद्यार्थ्यांना क्षेपणास्त्राविषयी माहिती सांगून प्रश्न विचारतात.	विद्यार्थी क्षेपणास्त्राविषयी माहिती स्वतःच्या शब्दात सांगतात.	—
तंत्रज्ञानातील प्रगती	आकलन - विद्यार्थी [illegible] माहिती स्वतःच्या [illegible]	शिक्षक तंत्रज्ञानातील प्रगतीविषयी विद्यार्थ्यांना माहिती विचारतात	विद्यार्थी माहिती सांगतात.	

UNIT TEST EVALUATION SCHEME (घटक चाचणी मूल्यमापन योजना)

Student teacher's Name: मुसळे प्रियंका [illegible]   Roll No.: ६६

Rating Scale 1) Unsatisfactory 2) Average 3) Satisfactory 4) Good 5) Excellent

No.	Stage	Criteria	1	2	3	4	5
1	Development of Test	Proper instructions given on unit test paper				✓	
2		Weightage given to Objectives				✓	
3		Fulfillment of objectives through different types of questions				✓	
4		No of questions & time sufficiency				✓	
5		Weightage given to different types of questions				✓	
6		Inclusion of all types of questions				✓	
7		Proper sequence of questions as per difficulty level				✓	
8		Questions based on specified content				✓	
9		Consideration of content length & importance of subunit				✓	
10		Grammatically correctness & clarity of unit test paper				✓	
11		Length & validity of the test				✓	
12		Adequacy of the test				✓	
13		Objectivity of the test					✓
14		Printing & format of paper : Font size, Alignment, Spacing					✓
15	Administration of Unit Test	Feasibility of the test				✓	
16		Seating arrangement for unit test				✓	
17		Supervision: Measures taken to avoid malpractices					✓
18		Time management				✓	
19		Educational Implication				✓	
20		Overall impression				✓	

(Qualitative feedback)

Date

Obtained Marks: 85/100

Observer's Sign.

प्रश्नपत्रिका

चैतन्य विद्यालय, ओतूर

घटक चाचणी - 2022-023

विषय - इतिहास   इयत्ता - नववी

वेळ - 1 तास   मार्क - 20

विद्यार्थ्याचे नाव :-

प्र1ला रिकाम्या जागा भरा.

1) अणुऊर्जा आयोगाचे पहिले अध्यक्ष म्हणून ---- यांची नेमणूक झाली.

2) इस्रोने पूर्णतः भारतात तयार केलेला ---- हा पहिला दूरसंचार उपग्रह होय.

3) टेलेक्स सेवा --- मध्ये केंद्रीय दळणवळण खात्याने सुरू केली.

प्र2रा जोड्या लावा.   4म

'अ' गट	'ब' गट
1) 10 ऑगस्ट 1948	अ) दुसरी अणुचाचणी
2) 11 मे 1998	ब) अणुऊर्जा आयोगाची स्थापना
3) 15 ऑगस्ट 1972	क) मोबाईल
4) 22 ऑगस्ट 1995	ड) पोस्टल इंडेक्स कोड

प्र3रा पुढील विधाने सकारण स्पष्ट करा.

1) पं. नेहरूंनी अणुऊर्जा आयोगाची स्थापना केली.

2) भारताने अणुचाचणी घेण्याचा निर्णय घेतला.

3) अमेरिकेने भारतावर आर्थिक निर्बंध लादले.

प्र4था उत्तरे लिहा.   4म

1) डॉ. ए. पी. जे. अब्दुल कलाम यांना 'मिसाईल मॅन' असे का संबोधले जाते?   2म

2) कोकण रेल्वेची वैशिष्ट्ये कोणती, ते लिहा.   2म

प्र5वा टिपा लिहा.   3म

1) पोखरण अणुचाचणी

चैतन्य विद्यालय, ओतूर

द्वितीय घटक चाचणी २०२२-२३

दिनांक :- १०/०२/२०२३

विषय :- इतिहास

इयत्ता :- ९वी

वेळ :- १ तास

मार्क्स :- २०

विद्यार्थ्याचे नाव :-

विद्यार्थ्यांसाठी सूचना :- सर्व प्रश्न सोडवणे आवश्यक आहे.

प्र. १ रिकाम्या जागा भरा. **३ गुण**

१) अनुऊर्जा आयोगाचे पहिले अध्यक्ष म्हणून .... यांची नेमणूक झाली.

२) इस्रो ने पूर्णतः भारतात तयार केलेल्या .... हा पहिला दूरसंचार उपग्रह होय.

३) टेलेक्स सेवा .... मध्ये केंद्रीय दळणवळण खात्याने सुरु केली.

प्र. २ जोड्या जुळवा. **४ गुण**

"अ गट"	"ब" गट
१) १० ऑगस्ट १९४८	अ) दुसरी अनु चाचणी
२) ११ मे १९९८	ब) अनुऊर्जा आयोगाची स्थापना
३) १५ ऑगस्ट १९७२	क) मोबाईल
४) २२ ऑगस्ट १९९४	ड) पोस्टल इंडेक्स कोड

प्र. ३ पुढील विधाने सकारण स्पष्ट करा. **६ गुण**

१) पं. नेहरूंनी अनुऊर्जा आयोगाची स्थापना केली.

२) भारताने अनुचाचणी घेण्याचा निर्णय घेतला.

३) अमेरिकेने भारतावर आर्थिक निर्बंध लादले.

प्र. ४ थोडक्यात उत्तरे लिहा. **४ गुण**

१) डॉ. ए. पी. जे. अब्दुल कलम यांना मिसाईल मॅन असे का संबोधले जाते ?

२) कोकण रेल्वेची वैशिष्टे कोणती ते लिहा.

प्र. ५ टिपा लिहा. **३ गुण**

१) पोखरण अनुचाचणी.

EVALUATION SCHEME (मूल्यमापन योजना)

Developing a Blue print with model answer and marking Scheme.

Student teacher's Name / छात्राध्यापकाचे नाव: मुसळे प्रियंका लक्ष्मणजी

Roll No. / हजेरी क्र.: ६६

Rating Scale 1) Unsatisfactory 2) Average 3) Satisfactory 4) Good 5) Excellent

मूल्यमापन श्रेणी - १) असमाधानकारक २) सरासरी ३) समाधानकारक ४) चांगला ५) उत्कृष्ट

Sr. No.	Criteria / निकष	1	2	3	4	5
1	Structure of Blue Print as per the objective त्रिमितीपत्रकाचे उद्दिष्टनिहाय स्वरूप				✓	
2	Structure according to subunits & marks distribution उपघटक व गुण विभागणीनुसार स्वरूप				✓	
3	Structure according to question type प्रश्न प्रकारानुसार स्वरूप				✓	
4	Overall 3 dimensional design : Correct & complete एकंदरित तिन्ही पैलूंवर आधरित त्रिमितीपत्रकः अचूक व परिपूर्ण					✓
5	Accuracy of Model answers आदर्श उत्तरांची अचूकता					✓
6	Model answer as per objectives of the questioins प्रश्नांच्या उद्दिष्टांनुसार आदर्श उत्तरे					✓
7	Expected outline of the answers in Model answers आदर्श उत्तरसूचीतील उत्तरांचे अपेक्षित स्वरूप					✓
8	Marking scheme according to the scope गरजेनुसार गुण विभागणी					✓
9	Point - wise /sub questioins wise Marking scheme मुद्देसुद/उप प्रश्नांनुसार गुण विभागणी				✓	
10	Overall Impression एकंदरित प्रभाव				✓	

(Qualitative feedback) गुणात्मक शेरे

Obtained Marks - 45/50

Observer's Sign.
पाठ निरिक्षकाची स्वाक्षरी

WEIGHTAGE AS PER SUBUNIT
उपघटकानुसार भारांश

Sr.No अ.क्र.	Sub unit उपघटक	Marks गुण	Percentage शेकडा
1	भारतीय अणुऊर्जा आयोग	05	25%
2	क्षेपणास्त्र विकास	04	20%
3	तंत्रज्ञानातील प्रगती	08	40%
4	पोखरणा अणुचाचणी	03	15%
	Total (एकूण)	20	100%

WEIGHTAGE AS PER OBJECTIVES
उद्दिष्टांनुसार भारांश

Sr.No अ.क्र.	Objectives उद्दिष्टे	Marks गुण	Percentage शेकडा
1	Knowledge (ज्ञान)	03	15%
2	Comprehension (आकलन)	04	20%
3	Application (उपयोजन)	10	50%
4	Skill (कौशल्य)	03	15%
	Total (एकूण)	20	100%

WEIGHTAGE AS PER TYPE OF QUESTIONS
प्रश्न प्रकारांनुसार भारांश

Sr.No अ.क्र.	Type of Questions प्रश्न प्रकार	Marks गुण	Percentage शेकडा
1	Essay type Questions (दिर्घोत्तरी प्रश्न)	03	15%
2	Short answer Questions (लघुत्तरी प्रश्न)	10	50%
3	Objective Questions (वस्तुनिष्ठ प्रश्न)	07	35%
	Total (एकूण)	20	100%

BLUE PRINT (संविधान तक्ता/त्रिमितीपत्रक)

Unit Test (घटक चाचणी)

Unit Name .... Std. ....

घटकाचे नाव विज्ञान व तंत्रज्ञान इयत्ता ९वी

Sr. No	Sub unit उपघटकांचे नाव	Knowledge (ज्ञान)			Comprehension (आकलन)			Application (उपयोजन)			Skill (कौशल्य)			Total (एकूण)
		E (दि)	S (ल)	O (व)	E (दि)	S (ल)	O (व)	E (दि)	S (ल)	O (व)	E (दि)	S (ल)	O (व)	
1	भारतीय अणुऊर्जा आयोग	–	–	03	–	–	–	–	02	–	–	–	–	05
2	क्षेपणास्त्र विकास	–	–	02	–	02	–	–	–	–	–	–	–	04
3	तंत्रज्ञानातील प्रगती	–	–	–	–	–	02	–	04	–	–	02	–	08
4	पोखरणा अणुचाचणी	–	–	–	–	–	–	03	–	–	–	–	–	03
5	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Total		–	–	05	–	02	02	03	06	–	–	02	–	20
		05			04			09			02			

उत्तरसूची

प्र.१ला रिकाम्या जागा भरा.

१) अणुऊर्जा आयोगाचे पहिले अध्यक्ष डॉ. होमी भाभा यांची नेमणूक झाली.

२) इस्रोने पूर्णतः भारतात तयार केलेला ॲपल हा पहिला दूरसंचार उपग्रह होय.

३) टेलेक्स सेवा १९६३ मध्ये केंद्रिय दळण-वळण खात्याने सुरू केली.

प्र.२रा जोड्या लावा

'अ' गट		उत्तरे
१) १० ऑगस्ट १९४८	-	अणुऊर्जा आयोगाची स्थापना
२) ११ मे १९९८	-	दुसरी अणुचाचणी
३) १५ ऑगस्ट १९७२	-	पोस्टल इंडेक्स कोड
४) २२ ऑगस्ट १९९५	-	मोबाईल

प्र.३रा पुढील विधाने सकारण स्पष्ट करा.

१) पंडित जवाहरलाल नेहरू यांना वैज्ञानिक वृत्ती जोपासायची होती. आणि राष्ट्रांची प्रगती घडवून आणायची होती. या दृष्टि-कोनातून त्यांनी १० ऑगस्ट १९४८ रोजी भारतीय अणुऊर्जा आयोगाची स्थापना केली.

२) भारताने अणुचाचणी घेण्याचा निर्णय घेतला कारण भारताने शांतता व स्वयंपूर्तीसाठी अणुऊर्जेचा उपयोग या धोरणास अनुसरून भारताने १८ मे १९७४ रोजी राजस्थानमधील पोखरण येथे अणुचाचणी यशस्वी केली.

३) भारताने आपली अण्वशस्त्रता सिद्ध करण्या-साठी ११ मे १९९८ रोजी पोखरण येथे एका हाय-ड्रोजन बॉम्बसह तीन अणुचाचण्या घेण्यात आल्या. अण्वस्त्रांचा प्रथम उपयोग भारताकडून होणार नाही असे भारताने जाहीरही केले. या अणुचाचण्यांना अमेरिकेचा विरोध होता त्यामुळे अमेरिकेने भारतावर आर्थिक निर्बंध लादले.

प्र.४था उत्तरे लिहा

१) १९५८ साली 'संरक्षण संशोधन आणि विकास संस्था' स्थापन झाली. १९८३ मध्ये डॉ. ए. पी. जे. अब्दुल कलाम यांच्या नेतृत्वाखाली या संस्थेने अनेक क्षेपणास्त्रे विकसित केली. क्षेप-णास्त्र निर्मितीत डॉ. कलाम यांनी मोठे योगदान दिले आहे. म्हणून डॉ. कलाम यांना 'मिसाईल मॅन' असे म्हटले जाते.

२) या रेल्वेचा मार्ग ७६० किलोमीटर लांबीचा असून गोवा, कर्नाटक, केरळ आणि महाराष्ट्र या चार राज्यांना जोडणारा आहे.

२) या मार्गावर एकूण बारा बोगदे असून त्यातील कारबुडे येथील बोगदा ६.५ km लांबीचा आहे.

३) १७९ मोठे आणि १८१९ छोटे पुल असून त्यापैकी होनावरजवळील शरावती नदि-वरील पूल २०६५.४ मीटर लांबीचा आहे.

प्र.६ वा

पोखरण अणुचाचणी :-

1) शांतता व स्वयंपूर्ततेसाठी अणुऊर्जेचा उपयोग या धोरणास अनुसरून भारताने १८ मे १९७४ रोजी राजस्थानमधील पोखरण येथे पहिली अणुचाचणी यशस्वी केली.

2) अणुऊर्जा आयोगाचे अध्यक्ष डॉ. होमी सेठना व भाभा आण्विक संशोधन केंद्राचे संचालक डॉ. राजा रामण्णा यांचा या चाचणीत महत्वाचा वाटा होता.

3) ११ मे १९९८ रोजी भारताने अण्वस्त्रसज्जता सिद्ध करण्यासाठी पोखरण येथे दुसरी अणुस्फोट चाचणी केली.

Vilas Tambe Womens College Of Education
PU/PN/B.ED
245 / 2006
Dumbarwadi Otur Tal.Junnar (Pune)

Selected Photos of Internship

Principal
Vilas Tambe Womens College of Education (B.Ed.)
Dumbarwadi(Otur) Tal. Junnar, Dist. Pune.

Principal
Vilas Tambe Womens College of Education (B.Ed.)
Dumbarwadi(Otur) Tal. Junnar, Dist. Pune.

Principal
Vilas Tambe Womens College of Education (B.Ed.)
Dumbarwadi(Otur) Tal. Junnar, Dist. Pune.

Vilas Tambe Women's College Of Education Dumbarwadi Otur Tal. Junnar (Pune)
PU/PN/B.ED
245 / 2006

Principal
Vilas Tambe Womens College of Education (B.Ed.)
Dumbarwadi(Otur) Tal. Junnar, Dist. Pune.

Vilas Tambe Women's College Of Education
PU/PN/B.ED
245 / 2006

Principal
Vilas Tambe Womens College of Education (B.Ed.)
Dumbarwadi(Otur) Tal. Junnar, Dist. Pune.

Vilas Tambe Women's College Of Education (Pune)
PU/PN/B.ED
245/2006

Principal
Vilas Tambe Womens College of Education (B.Ed.)
Dumbarwadi(Otur) Tal. Junnar, Dist. Pune.

PU/PN/B.ED
245 / 2006

Principal
Vilas Tambe Womens College of Education (B.Ed.)
Dumbarwadi(Otur) Tal. Junnar, Dist. Pune.

Vilas Tambe Women's College of Education
PU/PN/B.ED
245 / 2006

Principal
Vilas Tambe Womens College of Education (B.Ed.)
Dumbarwadi(Otur) Tal. Junnar, Dist. Pune.

Vilas Tambe Women's College of Education
PU/PN/B.ED
245 / 2006
Dumbarwadi Otur, Tal. Junnar (Pune)

Principal
Vilas Tambe Womens College of Education (B.Ed.)
Dumbarwadi(Otur) Tal. Junnar, Dist. Pune.

EVALUATION SCHEME (मूल्यमापन योजना)

Other School Activities : Information regarding parent teacher association. (PTA)

Student teacher's Name छात्राध्यापकाचे नाव मुसळे प्रियंका तान्हाजी	Roll No. हजेरी क्र. ६६

Rating Scale 1) Unsatisfactory 2) Average 3) Satisfactory a) Good 5) Excellent
पदनिश्चयन श्रेणी - १) असमाधानकारक २) सरासरी ३) समाधानकारक ४) चांगला ५) उत्कृष्ट

No. अ.क्र.	Criteria निकष	1	2	3	4	5
1	Need & importance, Objectives उपक्रमाची गरज आणि महत्व, उपक्रमाची उद्दिष्टे				✓	
2	Structure of PTA (Information of Committee) पालक शिक्षक संघटनेचे स्वरूप (संघटनेची माहिती)				✓	
3	Responsibilities undertaken by PTA पालक शिक्षक संघटनेच्या जबाबदाऱ्या				✓	
4	Fund Generation and its Utilization निधीची जमवाजमव आणि निधीचा वापर					✓
5	Co-operation & activities done by PTA(Appendix) पालक शिक्षक संघटनेने शाळेसाठी केलेले सहकार्य व राबवलेले उपक्रम					✓
6	Record updating like Meeting, Fund, duties, etc. बैठका, निधी, कर्तव्ये, इ. संबंधी अभिलेखांची अद्ययावतता				✓	
7	Future Plans & Relevance of PTA पालक शिक्षक संघटनेच्या भविष्यातील योजना आणि त्यांची समर्पकता					✓
8	SWOT Analysis of PTA पालक शिक्षक संघटनेचे SWOT विश्लेषण					✓
9	Educational Implication शैक्षणिक महत्व				✓	
10	Overall Impression एकंदरित प्रभाव					✓

(Qualitative feedback) गुणात्मक शेरे

Date

Obtained Marks - 45/50

Observer's Sign.
पाठ निरिक्षकाची स्वाक्षरी

पालक - शिक्षक संघटनेची गरज

"लहान मुल म्हणजे मातीचा गोळा आकार द्यावा तशी मूर्ती घडते." या उक्तीनुसार अध्यापनाचे कार्य हे शिक्षक करत असतात. परंतु, शिक्षकांच्या जोडीला जर पालकांची साथ लाभली; तर विद्यार्थ्यांचा सर्वांगिण विकास करणे सोपे जाते.

शाळा या घटकाशी विद्यार्थी जसा महत्त्वाचा घटक म्हणून जुळलेला असतो त्याप्रमाणे या विद्यार्थ्यांचे पालक ही शाळेशी जोडलेले असतात. पालकांना शाळेशी जोडणारा मुख्य दुवा म्हणजे 'पालक - शिक्षक संघटना' होय.

पालक - शिक्षक संघटनेमुळे शाळेतील शिक्षक व पालक यांच्यात आपुलकीचे नाते तयार होते. यांनी एकत्र येऊन विचारांची देवाणघेवाण करून, तसेच शाळेच्या समस्या, शिक्षकांविषयी जाणून घेण्याची इच्छा या संघटनेतून पुर्ण होते.

पालक शाळेतील उपक्रमांमध्ये सामील झाल्यास ते शाळेचे कामकाज जवळून अनुभवू शकतात. तसेच शाळेत लागणाऱ्या भौतिक सुविधा पुरविण्यामध्ये गावकऱ्यांचाही सहभाग मिळतो. या सगळ्या गरजांमुळे पालक - शिक्षक संघटनेची निर्मिती झाली.

पालक - शिक्षक संघटनेचे महत्त्व

शैक्षणिक कायदा ५४ नुसार प्रत्येक शाळेत या संघटनेची निर्मिती करणे हे बंधनकारक आहे. असा नियम २००९ साली तयार करण्यात आला. या संघटनेचे महत्त्वाचे ध्येय म्हणजे पालक व शिक्षक यांच्यात महत्त्वाचे संवाद व्हावेत. शाळेच्या प्रगतीसाठी सर्वांचा हातभार लागावा, यासाठी. शाळेसंबंधी काही तक्रारी असेल तर, सर्वांचे एकमत व्हावे यासाठी याची स्थापना झाली.

शिक्षक - पालक संघटना का महत्त्वाची आहे

* अभ्यासात कमकुवत असलेल्या विद्यार्थ्यांसाठी योग्य त्या उपाययोजना सुचवणे
* अभ्यासाशी पूरक असलेल्या कार्यक्रमांचे नियोजन करण्यास शाळांना सहाय्य करणे.

शाळा जर उच्च स्तरावर न्यायची असेल तर शाळेतील उपक्रमामध्ये पालकांचा सहभाग असल्यास पालकांना शाळेविषयी आपुलकी निर्माण होईल. प्रत्येक पालकाला शाळा ही जवळची वाटेल त्यांना त्यांच्या पाल्याच्या समस्या तसेच त्यांचे गुण समजण्यास मदत होईल. शाळेलाही याचा विद्यार्थ्यांच्या प्रगतीकरीता फायदाच होईल. या सर्व कारणांमुळे पालक-शिक्षक संघटनेचे महत्त्व वाढले आहे.

पालक - शिक्षक संघटनेची उद्दिष्टे

* पालक - शिक्षक संघटना मुख्य उद्देश विद्यार्थी व शिक्षकांच्या समस्या सोडविणे.
* पालक - शिक्षक संघाने [illegible] व प्रशासनात [illegible]
* प्रत्येक शाळेत पालक शिक्षक संघाची स्थापना करणे अनिवार्य आहे.
* पालक व शिक्षक [illegible] सौहार्दपूर्ण संबंध आणि [illegible]
* शिक्षणाच्या केंद्रबिंदू विद्यार्थी असल्याने सर्वांगीण विकासासाठी पालक - शिक्षक संघटना [illegible]
* शालेय कार्यक्रम आणि इतर विविध [illegible] प्रदान करणे.
* शिक्षक व पालकांना एकत्र आणून शाळेतील समस्या दूर करून मुलांना अत्याधुनिक सोयी सुविधा उपलब्ध करणे.
* मुलांना शिक्षणात गोडी निर्माण करून त्यांना समाजातील प्रतिष्ठित नागरिक बनवणे.

निधीची जमवाजमव आणि वापर

पालक - शिक्षक संघटनेची निर्मितीही शैक्षणिक सुधारणा करण्याकरीता शाळेची स्थिती सुधार-ण्याकरीता तसेच शाळेत विविध भौतिक स्थिती सुधारण्या-करीता करण्यात येते. या सर्व सोयी-सुविधा पुरविण्या-करता ठराविक निधीची आवश्यकता असते. हा निधी आपण त्या गावातील गावकऱ्यांकडून मिळवू शकतो. त्याचबरोबर शाळेत शिकणाऱ्या पाल्यांच्या पालकां-कडून व गावातील पंचायत, समिती, सेवाभावी संस्था, काही व्यापारी या सर्व व्यक्तींकडून आपल्या निधी उपलब्ध होतो.

सर्व निधीचा वापर खालील कामांकरीता करण्यात येतो.

* शाळेतील विविध स्पर्धांमध्ये यश मिळवणाऱ्या विद्यार्थ्यांना पारितोषिके देण्याकरीता, मेडल देण्यासाठी.
* शाळेतील खेळासाठी लागणारे वेगवेगळे क्रिडा-साहित्य खरेदी करण्याकरीता तसेच प्रयोगशाळेत लागणारे साहित्य खरेदीकरीता.
* शाळेतील भौतिक सुधारणा वाढवण्याकरीता तसेच असलेल्या भौतिक सुधारणांमध्ये बदल करण्या-साठी वापरला जातो.

सहकार्य उपक्रम

पालक - शिक्षक संघटनेद्वारे विविध उपक्रम राबविले जातात; ते पुढीलप्रमाणे :-

* कृषि विज्ञान केंद्राला प्रकल्प भेट.
* वृक्षारोपण
* संस्कृत सप्ताह
* स्वच्छ - शिकणाऱ्या पाल्यांकरीता शाळेत विहिरी-ची सोय करणे.
* शाळेत ग्रंथालय सुरू करणे व त्याकरीता विविध पुस्तकांची यादी करणे.
* शाळेतील कचऱ्याची योग्य रितीने विल्हेवाट लावणे याचे प्रशिक्षण देणे.
* शाळेतील विद्यार्थ्यांसाठी वह्या - पुस्तके, क्रिडा-साहित्य, प्रयोग साहित्याचे वाटप.
* विद्यार्थ्यांमध्ये अंधश्रद्धा निर्मुलन करण्याकरीता विविध उपक्रम राबविणे.

* पालक - शिक्षक संघटनेच्या बैठका, निधी, कर्तव्ये इ. संबंधी अभिलेख्यांची अद्ययावतता *

* **बैठका** – पालक - शिक्षक संघाच्या वर्षातून दोनदा बैठका घेतल्या जाणार असून प्रत्येक बैठक सहा महिन्यांच्या आत घेणे बंधनकारक आहे. त्यामध्ये शालेय विकास विषय व निधी यांवर चर्चा केली जाते. शाळेचा शैक्षणिक दर्जा उंचावण्यासाठी शिक्षक, पालक व विद्यार्थी मिळून कोणकोणते उपक्रम राबविता येतील. तसेच विद्यार्थ्यांची शालेय गुणवत्तेची पालक - शिक्षक संघाच्या बैठकीतून विचार केला जातो.

* **निधी** :- पालक - शिक्षक संघात बैठकी दरम्यान शाळेसाठी निधी कोणकोणत्या मार्गाने उभारला जाऊ शकतो. यासंदर्भात रेकॉर्ड बँकेत खाते, खतावणी, रजिस्टर वस्तूंची निधीची नोंद या गोष्टी अद्ययावत ठेवल्या जातात.

* **कर्तव्य** :-

पालक - शिक्षक संघटनेच्या बैठकीत नव्यानेच आलेल्या पालकांना पालक शिक्षक संघातील सदस्यांची कर्तव्ये स्पष्ट केली जातात.

* पालक शिक्षक संघटनेच्या भविष्यातील योजना आणि त्यांची समर्पकता *

सदर शाळेमध्ये मुलांना पोषक आहार पुरविला जातो. पालक - शिक्षक - संघटनेतील सदस्य व शिक्षक बैठकीअंतर्गत शाळेचे भविष्य उदा. शाळेच्या नविन इमारतीचे बांधकाम चालू आहे, ते संपन्न होऊन शाळेसाठीच्या भविष्यातील योजना पुढीलप्रमाणे आखण्यात आल्या आहेत.

* शाळेसाठी सुसज्ज इमारत तसेच सर्व प्रकारच्या सुसज्ज अशा भौतिक सुविधा निर्माण करणे.

* आजचे युग हे विज्ञान व तंत्रज्ञानाचे युग असून, आजच्या काळाची गरज म्हणून आधुनिक तंत्रज्ञान शाळेत असावे व प्रत्येक वर्ग डिजिटल व्हावा.

* शाळेतील विद्यार्थ्यांना उच्च दर्जाचे व गुणवत्ता पूर्ण शिक्षण मिळावे, त्यासाठी उच्चशिक्षित व प्रशिक्षित शिक्षकांची योजना करणे.

या सर्व सुविधा शाळेत असतील तर विद्यार्थी नक्कीच गुणवत्तापूर्ण शिक्षण घेऊ शकतील.

पालक - शिक्षक संघाची कार्यपद्धती

पालक - शिक्षक संघाची प्रत्येक वर्षी जूनमध्ये स्थापना नव्याने केली जाते. या पालक - शिक्षक संघाचे अध्यक्ष मुख्याध्यापक असतात, तसेच प्रत्येक तुकडीसाठी एक पालक अर्थात जेवढ्या तुकड्या तेवढे पालक सदस्य असतात. प्रत्येक शाळेत एक याप्रमाणे शिक्षक सदस्यांची नियुक्ती केली जाते. यामध्ये पन्नास टक्के मागासवर्गीय किंवा पन्नास टक्के महिला सदस्य असाव्यात असा नियम आहे.

संघाच्या माध्यमातून वर्षातून किमान चार वेळा बैठका घेण्यात येतात. संघाच्या बैठकामधून शाळेतील अभ्यासक्रम नियोजनानुसार होतो का हे पाहिले जाते. अभ्यासामध्ये कमी असलेल्या विद्यार्थ्यांसाठी अधिक प्रयत्न करण्यास योजना सुचविल्या जातात. अभ्यासपूरक कार्यक्रमास शाळेला सहाय्य करणे व सह शालेय उपक्रमांना मान्यता देणे. शालेय उपक्रमासाठी आकारण्यात येणाऱ्या शुल्कासंबंधी माहिती घेऊन नोंद करणे अशी प्रमुख कार्ये केली जातात.

* पालक शिक्षक संघातून पालकांना होणारे फायदे :-

* पालक शिक्षक संघाच्या बैठकांना हजर राहिल्याने शाळेची व विद्यार्थ्यांची प्रगती कळू शकते.
* पालक आपल्या अडचणी शिक्षकांना सांगू शकतात.
* आपल्या पाल्यांची प्रगती व कुवत पालकांना लक्षात येवू शकते.
* आपल्या पाल्यास मिळणाऱ्या शैक्षणिक सुविधा व असुविधा पालकांना समजू शकतात.

* पालक - शिक्षक संघातून विद्यार्थ्यांना होणारे फायदे :-

* पालक - शिक्षक संघामुळे विद्यार्थ्यांच्या सर्वांगिण विकासासाठी शिक्षक पालक संघ प्रयत्नशील राहतो.
* विद्यार्थ्यांना सामाजिक पार्श्वभूमी विषयक समस्या शिक्षकांना समजू शकतात.
* शिक्षकाविषयी भीती कमी होण्यास मदत होते.
* एखाद्या विषयाची आवड नसेल व ती माहिती शिक्षकांना कळाली तर त्याविषयी अभिरूची वाढविण्याकरीता शिक्षक प्रयत्नशील राहू शकतो.

पालक - शिक्षक संघटनेचे SWOT विश्लेषण

S - Strength - सामर्थ्य

पालक - शिक्षक संघटनेतील सर्व सदस्य एकमताने, एकजुटीने काम करताना दिसले.

W - Weakness - कमतरता

पालक - शिक्षक संघटनेतील सर्व सदस्य हे काही शेतकरी, कामगार, मजूर, तसेच अधिकारी असल्या-मुळे संघटनेचे काम करण्यासाठी वेळ अपुरा पडतो.

O - Opportunity - संधी

पालक - शिक्षक संघाकडे निधी उपलब्ध करून देण्यासाठी प्रतिष्ठित व्यक्ती तसेच विविध खाजगी कंपन्या हा पर्याय आहे. फक्त तेथपर्यंत जाणे गरजेचे आहे.

T - Threads - धोके

पालक - शिक्षक संघाकडे जो निधी उपलब्ध आहे त्याचा योग्य वापर होणे गरजेचे आहे.

शैक्षणिक महत्त्व

चार महिन्यांच्या छात्रसेवाकालामध्ये छात्राध्यापक म्हणून पालक - शिक्षक संघाची सवि-स्तर माहिती आम्हाला मिळाली. शाळेसाठी असलेले शिक्षक - पालक संघाचे महत्त्व समजले. यातून पुढील बाबी शिकण्यास मदत झाली.

* पालक - शिक्षक संघाची स्थापना कशी करावी.
* पालक - शिक्षक संघाची रचना समजण्यास मदत झाली.
* पालकांच्या सहभागामुळे शाळेच्या विकासाला मदत होते.
* पालक - शिक्षक संघाच्या जबाबदाऱ्या कोणत्या असाव्यात हे समजले.
* शाळेची प्रगती घडवून आणण्यासाठीची पालक शिक्षक संघाचे महत्त्व यामुळे लक्षात आले.
* प्रत्यक्ष शाळेत काम करण्याच्या दृष्टीने फारच महत्त्वाचे आहे.
* व्यवस्थापन कसे करावे हे लक्षात आले.

पालक-शिक्षक संघ कार्यकारिणी

क्र.	सभासदाचे नाव	पद
1)	मा. ज्ञानेश्वर विठ्ठल पानसरे	अध्यक्ष
2)	सौ. शुभदा प्रदिप ढाढवे	उपाध्यक्षा
3)	सौ. डॉ. सविता राजेंद्र फलके	सदस्या
4)	श्री. सचिन सिताराम तांबे	सदस्य
5)	श्री. अजित आप्पासाहेब डोंगे	सचिव
6)	श्री. विशाल लोचन चौधरी	सहसचिव
7)	श्री. धनंजय आनंदराव डुंबरे	सदस्य
8)	श्री. संजय दगडू राक्षे	सदस्य
9)	श्री. अमोल रामचंद्र डुंबरे	सदस्य
10)	मा. सर्व वर्ग शिक्षक सर्व वर्गाचे पालक प्रतिनिधी	सदस्य सदस्य

एकंदरीत प्रभाव

सदर प्रात्यक्षिकामुळे छात्रसेवाकालात छात्राध्यापक म्हणून मला पालक-शिक्षक संघ म्हणजे काय? त्याची स्थापना का करावी? कशी करावी? त्याची रचना कशी करावी? त्यामध्ये कोणकोणते सदस्य असावेत? या सर्व गोष्टींची माहिती आम्हाला छात्रसेवाकालामध्ये मिळाली.

पालक-शिक्षक संघटनेच्या जबाबदाऱ्या समजल्या. तसेच पालक-शिक्षक संघ शाळेसाठी करत असलेल्या सहकार्याची जाणीव झाली. पालक-शिक्षक संघाचे त्यांच्या विद्यार्थ्यांच्या सर्वांगिण विकासाकडे असलेले लक्ष, त्यासाठी योजण्यात आलेले विविध सहशालेय उपक्रमातील सहकार्य या सर्व गोष्टींची माहिती सदर प्रात्यक्षिकातून आम्हाला मिळाली.

धन्यवाद !

EVALUATION SCHEME (मूल्यमापन योजना)

Study of records mentioned by schools

Student teacher's Name मुसळे प्रियंका तान्हाजी Roll No. ६६
छात्राध्यापकाचे नाव .... हजेरी क्र.

Rating Scale 1) Unsatisfactory 2) Average 3) Satisfactory a) Good 5) Excellent
पडताळणी श्रेणी - १) असमाधानकारक २) सरासरी ३) समाधानकारक ४) चांगला ५) उत्कृष्ट

No. अ.क्र.	Steps पायऱ्या	Criteria निकष	1	2	3	4	5
1		Introduction, Need & Inportance प्रस्तावना, गरज आणि महत्व				✓	
2		Objectives of the activity उपक्रमाची उद्दिष्टे				✓	
3	Record I अभिलेख १	Title, Format, style of maintaining the record शिर्षक, अभिलेखाचे स्वरूप आणि अभिलेख जतन करण्याची शैली				✓	
4	Record I अभिलेख १	Nature and scope of the record अभिलेखाचे स्वरूप आणि व्याप्ती				✓	
5	Record I अभिलेख १	Related to students/teacher/GO/NGO/Mother institute/Other विद्यार्थी/शिक्षक/सरकारी संस्था/बिगर सरकारी संस्था/संस्था/इतर यांच्याशी संबंधित				✓	
6	Record I अभिलेख १	Opinion about record I अभिलेख १ विषयी मत				✓	
7	Record II अभिलेख २	Title, Format, style of maintaining the record शिर्षक, अभिलेखाचे स्वरूप आणि अभिलेख जतन करण्याची शैली				✓	
8	Record II अभिलेख २	Nature and scope of the record अभिलेखाचे स्वरूप आणि व्याप्ती				✓	
9	Record II अभिलेख २	Related to students/teacher/GO/NGO/Mother institute/Other विद्यार्थी/शिक्षक/सरकारी संस्था/बिगर सरकारी संस्था/संस्था/इतर यांच्याशी संबंधित				✓	
10	Record II अभिलेख २	Opinion about record I अभिलेख २ विषयी मत				✓	
11	Record III अभिलेख ३	Title, Format, style of maintaining the record शिर्षक, अभिलेखाचे स्वरूप आणि अभिलेख जतन करण्याची शैली				✓	
12	Record III अभिलेख ३	Nature and scope of the record अभिलेखाचे स्वरूप आणि व्याप्ती				✓	
13	Record III अभिलेख ३	Related to students/teacher/GO/NGO/Mother institute/Other विद्यार्थी/शिक्षक/सरकारी संस्था/बिगर सरकारी संस्था/संस्था/इतर यांच्याशी संबंधित					✓
14	Record III अभिलेख ३	Opinion about record I अभिलेख ३ विषयी मत				✓	
15	Record IV अभिलेख ४	Title, Format, style of maintaining the record शिर्षक, अभिलेखाचे स्वरूप आणि अभिलेख जतन करण्याची शैली				✓	
16	Record IV अभिलेख ४	Nature and scope of the record अभिलेखाचे स्वरूप आणि व्याप्ती					✓
17	Record IV अभिलेख ४	Related to students/teacher/GO/NGO/Mother institute/Other विद्यार्थी/शिक्षक/सरकारी संस्था/बिगर सरकारी संस्था/संस्था/इतर यांच्याशी संबंधित				✓	
18	Record IV अभिलेख ४	Opinion about record I अभिलेख ४ विषयी मत				✓	
19		Educational Implication शैक्षणिक महत्व				✓	
20		Overall impression एकंदरित प्रभाव				✓	

(Qualitative feedback) गुणात्मक शेरे

Date

Obtained Marks 84/100

Observer's Sign.
पाठ निरिक्षकाची सही

प्रस्तावना

श्री [illegible] शिक्षण प्रसारक मंडळ संचलित "विकास [illegible] शिक्षणशास्त्र महाविद्यालय ओतूर, ढेरवाडी [illegible] अंतर्गत चार [illegible] असून मी त्याकरीता चैतन्य विद्यालय ओतूर या शाळेची निवड केली. छात्रसेवाकाल पुर्ण करत असताना त्या ठिकाणी विविध अभिलेख किंवा नोंदपत्रकाची माहिती मिळाली.

शाळा ही एक सार्वजनिक संस्था आहे. शाळेचा व्यवहार आणि प्रशासन स्वच्छ व कार्यक्षम ठेवण्यासाठी सर्व नोंदी वेळच्या वेळी व काळजीपुर्वक ठेवणे अतिशय गरजेचे आहे. शाळेत शासकीय अधिकारी, पालक येत असतात व शाळे विषयी माहिती विचारतात. विचारलेली माहिती मुख्याध्यापक व शिक्षकांना देखील माहिती असावी लागते. त्यासाठी विविध नोंदी व अहवाल उपयोगी पडतात. शाळेत विद्यार्थ्यांसाठी व शिक्षकांसाठी वेगवेगळी नोंदपत्रके असतात. त्यांची सर्व माहिती जतन करून ठेवणे व वेळोवेळी ही माहिती सादर करणे हे शिक्षकाचे कर्तव्य आहे.

शालेय दफ्तराचे स्वरूप विविधांगी असते.

गरज व महत्त्व

पुराव्याचा मजबूत पुरावा म्हणजे अभिलेख

1) शाळेतील कार्याचा मजबूत पुरावा म्हणजे अभिलेख

2) शाळेने अंगिकारलेल्या कार्याचे स्वरूप टप्पे तसेच कार्याची विविध अंगे इ. विविध बाबींच्या नोंदी करण्यासाठी.

3) विद्यार्थी व शिक्षक यांची अचूक माहिती मिळते.

4) अचूक माहितीची नोंद होते.

5) विद्यार्थ्यांच्या हजेरी रजिस्टर वरून तो शाळेत किती दिवस उपस्थित होता हे कळते.

6) अभिलेख मुळे कोणत्याही वर्षाचा पुरावा अचूक मिळतो.

7) शासकीय अधिकाऱ्यांकडून तपासणी केली जाते त्यामुळे अभिलेख जतन करावे लागते.

8) प्राथमिक शाळांची मतवारी करताना शालेय दप्तर किंवा नोंदपत्रके, अहवाल यालाही काही गुण राखून ठेवले आहेत.

9) प्रशासनातील सातत्य टिकविण्यासाठी आणि मागील काळातील निर्णय आणि कार्यपद्धती या बाबतीत माहिती ठेवणे शक्य होते.

10) दैनंदिन कामकाज सुकर होण्यासाठी.

11) कामाचा प्रत्यक्ष आढावा लक्षात येण्यासाठी.

12) अभिलेख किती वर्षापर्यंत जतन करावे आणि त्या अभिलेखाचा गठ्ठा कोणत्या प्रकारच्या रुमालामध्ये बस्तीबध्द करावे यासंबंधी शासनाच्या प्रत्येक विभागामध्ये एकसमानता ठरवून दिलेली आहे.

अभिलेखांच्या वर्गीकरणासाठी [illegible] रुमालाचा रंग

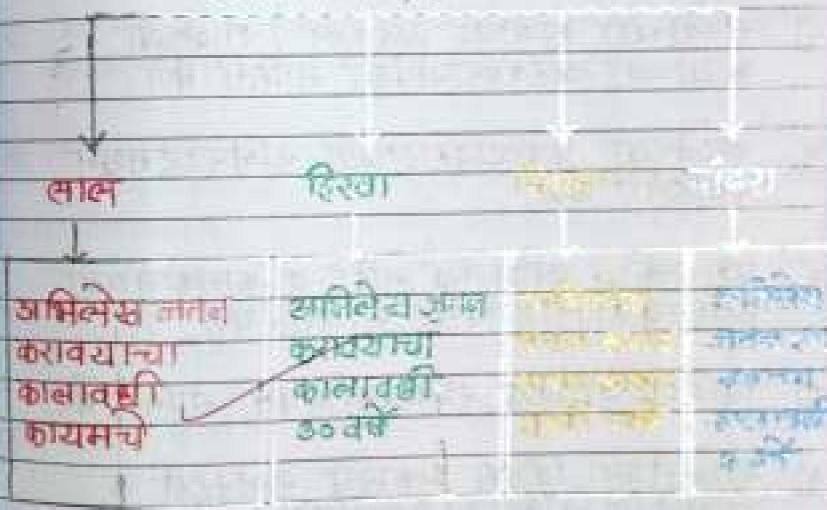

उद्दिष्टे

1) विद्यार्थी शिक्षक अन्य कर्मचारी संबंधित माहिती घेणे.

2) शाळेत / संस्थेत होणाऱ्या आंतरक्रियांची नोंद रजिस्टरद्वारे घेणे.

3) शाळेच्या / संस्थेच्या सभांच्या इतिवृत्तांची माहिती घेणे.

4) संस्थेच्या कार्याचा अहवाल / शाळेच्या कार्याच्या अहवालासंबंधी माहिती घेणे.

5) शाळेच्या पत्रव्यवहाराच्या रजिस्टरमधून माहिती घेणे.

6) प्रशासकीय अभिलेख नोंदी व कामकाजाच्या अंमलबजावणी संबंधी माहिती घेणे.

7) विविध शालेय रजिस्टर्सविषयी माहिती घेणे.

8) शाळेतील विविध प्रकारचे रजिस्टर्स व अभिलेख नोंदीविषयी माहिती घेणे.

9) आर्थिक व्यवहार अचुक ठेवला जातो.

10) प्रशासनविषयक माहिती प्राप्त करून घेणे.

11) रजिस्टर्सवरून नियोजन व अंदाजपत्रक तयार करणे सोपे जाते.

12) विद्यालयीन संपत्तीचा विनियोग कसा केला जातो हे कळते.

13) उद्देशपूर्ती झाली किंवा नाही हे कळते.

14) मागील वर्षाचे [illegible] पाहून [illegible] प्रगतीचा अंदाज बांधता येतो.

15) प्रशासन व कायदेविषयक [illegible] पूर्तता करता येते.

16) व्यवस्थापन, समाज, [illegible] [illegible] प्रश्नांची [illegible] देणे सोपे [illegible] मागितल्यावर ती पुरविणे सहज [illegible].

17) शाळेत [illegible] [illegible] व [illegible] शाळेची स्थितीत कसे बदल [illegible] [illegible].

18) भविष्यकालीन गरजांचा विचार करणे.

19) शिक्षणाच्या सार्वत्रिकीकरणासाठी विविध उपक्रमांची कार्यवाही करणे.

रजिस्टर्सची यादी

विद्यार्थी संदर्भातील नोंदपत्रके

1) जनरल रजिस्टर
2) पालकांचे प्रतिज्ञा लेख रजिस्टर
3) विद्यार्थी हजेरी
4) शाळा सोडल्याचे दाखले फाईल
5) पूर्व माध्यमिक व माध्यमिक शिष्यवृत्ती वाटप रजिस्टर
6) उपस्थिती भत्ता वाटप रजिस्टर (इ.१ली ते ४थी - मुली)
7) सातत्यपूर्ण सर्वंकष मुल्यमापन नोंदवही
8) विद्यार्थी प्रगतीपत्रक
9) संचयी नोंदपत्रक (इ.१ली ते ४वी)
10) अल्पसंख्यांक शिष्यवृत्ती (इ.१ली ते १०वी)
11) आदिवासी स्वर्णजयंती शिष्यवृत्ती (इ.१ली ते १०वी)
12) आदिवासी विद्यावेतन वाटप रजिस्टर (इ.५वी ते ७वी)
13) गुणवत्ता शिष्यवृत्ती वाटप रजिस्टर (इ.५वी ते १०वी)
14) सावित्रीबाई फुले शिष्यवृत्ती वाटप रजिस्टर (इ.१ली ते४
15) मोफत गणवेश / लेखन साहित्य वाटप रजिस्टर
16) सावित्रीबाई फुले दत्तक पालक योजना रजिस्टर
17) शालेय पोषण आहार दैनिक नोंदवह्या
18) विद्यार्थी उपस्थिती दैनिक गोषवारा रजिस्टर
19) विद्यार्थी आरोग्य तपासणी रजिस्टर व शोधपत्रिका
20) अपंग विद्यार्थी शिष्यवृत्ती वाटप रजिस्टर
21) अल्पसंख्यांक विद्यार्थी पटसंख्या रजिस्टर
22) महिला सैनिकी शाळा स्पर्धा परीक्षा रजिस्टर
23) शालेय मंत्रिमंडळ सभा नोंदवही
24) जिजामाता मोफत सायकल वाटप योजना (इ.
25) अस्वच्छ कामगार पाल्यांची शिष्यवृत्ती वाटप रजिस्टर

मुख्याध्यापक व शिक्षक संदर्भातील नोंदपत्रके

1) शिक्षक / शिक्षकेतर कर्मचारी हजेरी
2) शैक्षणिक साहित्य नोंद रजिस्टर
3) ग्रंथालय पुस्तक देवघेव रजिस्टर
4) मुख्याध्यापक लॉगबुक
5) सूचना वही
6) शैक्षणिक साहित्य देवघेव रजिस्टर
7) शिक्षक वैयक्तिक माहिती फाईल
8) शिक्षक रजा फाईल (नैमित्तिक व दीर्घरजा)
9) शिक्षक प्रशिक्षण नोंद रजिस्टर
10) पटनोंदणी सर्वेक्षण रजिस्टर
11) पालक भेट रजिस्टर
12) परिपाठ / सहशालेय उपक्रम नोंदवही
13) ग्रंथालय नोंदवही
14) सेवापुस्तिका
15) गोपनीय अहवाल
16) खेळाच्या साहित्याची नोंदवही
17) माझी समृद्ध शाळा श्रेणी नोंद रजिस्टर
18) शाळेत मिळालेल्या पारितोषिकांचे नोंद रजिस्टर
19) नियतकालिका वितरण पत्रकांची नोंदवही
20) नेमणूक बदली झालेल्या शिक्षकांचे कार्यमुक्ती, रुजू अहवाल नोंदवही
21) प्रकरणिका नोंदवही (विभागीय चौकशी लोक - आयुक्त प्रकरण
22) बिंदुनामावली (रोस्टर)
23) माहिती अधिकाराबाबत फाईल
24) आवक जावक रजिस्टर
25) पगारपत्रक फाईल

रजिस्टरांचे वर्गीकरण
– माहिती

* वित्तीय अभिलेखे (रोजकीर्द, खतावण्या, पावत्या)
शाळा स्तरावर प्रशासकीय खर्चाच्या बाबी व विविध प्राप्त अनुदानातून शैक्षणिक खर्चाच्या बाबी व विनियोग व हिशोब ठेवला गेला पाहिजे. यामध्ये सर्व शिक्षा अभियान, वेतनेतर अनुदान व शालेय पोषण आहार, शैक्षणिक साहित्य, लोकसहभाग निधी (देणगी) या अनुदानांचा समावेश होतो.

* रोजकीर्द (कॅशबुक) :-
रोजकीर्द म्हणजे शालेय दैनंदिन आर्थिक व्यवहार रोजच्या रोज लिहिणे आवश्यक आहे. यामधील नोंदी सुस्पष्ट व पुराव्यानिशी लिहिल्या जाव्यात. रोजकीर्द कोणत्याही परिस्थितीत १ एप्रिलपासून सुरू होऊन ३१ मार्चला त्या त्या वर्षाचा आर्थिक व्यवहार बंद करण्यात यावा. रोजकीर्द ही पृष्ठांकित करून स्वतःच्या सहीने मुख्याध्यापकाने प्रमाणित केलेली असावी.
① महाराष्ट्र राज्य जिल्हा परिषद पंचायत समिती लेखासंहिता व वित्तीय नियमावली शासन निर्णय आणि सर्व शिक्षा अभियानानुसार नोंदी कराव्यात.
② शासकीय अनुदानाचे चेक जमा करताना चेक कोणाकडून आला क्रमांक, तारीख, रक्कम यांचा स्पष्ट उल्लेख असावा.

* पावत्या ([illegible])
① प्रत्येक खर्च केलेल्या बाबींच्या पावत्या त्यावर योग्य त्या क्रमांकानिशी नोंदी करून पावती फाईलमध्ये संकलित करावयात.
② रु. 500/- च्या रकमेवरील पावतीवर रेव्हेन्यू स्टॅम्प लावला आहे याची खात्री करावी.
③ रु. 1001/- किंवा त्यापेक्षा अधिक किमतीची वस्तू खरेदी करीत असताना किमान ३ दरपत्रके प्राप्त करून घेऊन कमी किमतीच्या दरपत्रकाप्रमाणे खरेदी करण्यात यावी.

* तांदूळ / [illegible]
शा. पो. आ. योजना ज्या शाळांना लागू आहे, त्या शाळांनी शासनातर्फे नियुक्त केलेल्या पुरवठादाराकडून तांदूळ धान्यादी साहित्य जेवढे पावतीवर नोंद केलेले आहे ते तपासून ताब्यात घ्यावे व त्याची नोंद साठावहिवर करण्यात यावी.

* वितरण रजिस्टर -
शासनाने विहित केलेल्या नमुन्यातील वितरण नोंद रजिस्टर अथवा शाळा पातळीस्तरावर त्याच नमुन्यात तयार केलेली नोंदवही म्हणजे शालेय पोषण आहार वितरण नोंद वही होय.

* विद्यार्थी हजेरी पत्रक -
विद्यार्थी हजेरी पत्रकात विद्यार्थ्यांची संपूर्ण माहिती लिहिलेली असते. वर्गशिक्षकाने विद्यार्थ्यांची उपस्थिती हजेरी पत्रकात नोंदवावी.

* जनरल रजिस्टर (सर्वसाधारण नोंदवही) -

जनरल रजिस्टर हे शाळेचे अतिशय महत्वाचे व मूळ रेकॉर्ड आहे. अर्थात तो शाळेचा आत्मा आहे. यात नोंदविलेली माहिती सर्व ठिकाणी ग्राह्य धरली जाते. शाळेत प्रवेश घेतल्यापासून ते विद्यार्थी शाळेतून जाईपर्यंत सर्व नोंदी असतात. दुसऱ्या शाळेतून आलेल्या दाखल्याप्रमाणे जनरल रजिस्टर मध्ये योग्य नोंद झाली आहे याची पडताळणी मुख्याध्यापकांनी स्वतः करावी.

जनरल रजिस्टरमध्ये झालेल्या नोंदीत शिक्षणाधिकारी किंवा शिक्षण उपसंचालक यांच्याकडील परवानगीशिवाय बदल करू नये.

जनरल रजिस्टरमध्ये नोंदी करताना एखादी चूक झाल्यास अथवा खाडाखोड झाल्यास ती दुरुस्त करून मुख्याध्यापकांनी स्वाक्षरी करावी.

* शालेय माहिती संगणकीकरण प्रपत्र -

बालकांच्या मोफत व सक्तीच्या शिक्षणाचा अधिकार अधिनियम २००९-ची प्रभावी अंमलबजावणी करण्याकरिता जिल्हा शैक्षणिक माहिती प्रणाली (U-DISE) प्रपत्र अत्यंत महत्वाचे आहे. या प्रणालीद्वारे राज्यातील इ. १ ली ते इ. ८ वी पर्यंत शिक्षण देणाऱ्या सर्व व्यवस्थापनाच्या, माध्यमाच्या व अभ्यासक्रमाच्या शाळांची माहिती संकलित करून वरिष्ठ कार्यालयात माहितीचे संगणकीकरण करण्यासाठी पाठविली जाते.

* शिक्षक / शिक्षकेतर कर्मचारी हजेरी -

शिक्षक शिक्षकेतर कर्मचारी यांच्या दैनंदिन उपस्थितीची नोंद यामध्ये घेतली जाते. शाळेच्या निर्धारित वेळेपूर्वी शिक्षकाने शाळेत उपस्थित राहून काळ्या / निळ्या शाईच्या पेनने उपस्थिती पत्रकावर उपस्थित झाल्याची नोंद करून स्वाक्षरी करावी. उशिरा येणाऱ्या शिक्षक कर्मचाऱ्याने लेट मस्टरमध्ये स्वाक्षरी करून वेळेची नोंद करावी.

* शाळा विकास आराखडा -

शाळा विकास आराखडा हा एक अभिलेखाचा भाग असून त्यामध्ये शाळा व्यवस्थापन समितीचे साहाय्याने सविस्तर माहितीची नोंद करावयाची असते. या आराखड्यामध्ये भौतिक सुविधा शैक्षणिक उपक्रम विषयक माहिती, विविध योजनांची माहिती यांचा समावेश असतो.

* आवक जावक नोंदवही

शालेय स्तरावर झालेल्या पत्रांच्या नोंदी आवक रजिस्टरमध्ये व वरिष्ठ कार्यालय किंवा इतर पाठविण्यात येणाऱ्या पत्रांच्या नोंदी जावक रजिस्टरमध्ये घेऊन त्यांना क्रमांक व दिनांक दिले जावे. शाळेच्या नावाने आलेले बंद टपाल मुख्याध्यापकांव्यतिरिक्त कोणीही उघडू नये.

* किरकोळ व दीर्घ रजा नोंदवही -

शिक्षक / शिक्षकेतर कर्मचारी यांनी घेतलेल्या किरकोळ व दीर्घ रजेच्या नोंदी या रजिस्टरमध्ये घेण्यात याव्यात.

* हालचाल नोंदवही -
शालेय वेळेत फक्त शाळेच्या महत्त्वाच्या कामासाठी किंवा शासकीय कामासाठी शाळेबाहेर जाताना हालचाल रजिस्टरमध्ये जाणाऱ्याचे नाव, दिनांक, वेळ, ठिकाण, कामाचा तपशिल इत्यादींची नोंद करूनच शाळेबाहेर जावे. शाळेत परत आल्याची सुध्दा नोंद करावी. दोन्ही वेळेस स्वाक्षरी करावी.

* अभिप्राय नोंद पुस्तिका -
अधिकारी, पदाधिकारी यांनी वेळोवेळी शाळेस दिलेल्या भेटीच्या संदर्भात अभिप्रायाच्या नोंदी या रजिस्टरमध्ये घेण्यात याव्यात.

* नियोजन *

शाळेच्या सक्षम प्राधिकाऱ्याच्या परवानगीने प्रशासकीय कार्यालयीन उपलब्ध रजिस्टर विषयक माहिती घेणे. याअंतर्गत जनरल नं. पासून सर्व मानवी व भौतिक साधनसंपत्तीचे रजिस्टर नोंदींची माहिती कार्यालयीन प्रमुखाच्या परवानगीने घेणे. तसेच मिळालेल्या माहितीच्या आधारे कार्यालयीन कामकाज व शालेय पातळीवरील विविध प्रशासकीय धोरणांची अंमलबजावणी विषयक माहिती घेणे.
सामान्य माहिती देणारे रजिस्टर विषयक माहिती घेणे. शैक्षणिक बाबींची माहिती देणारे रजिस्टर शालेय अभिलेख व दप्तरनोंद व कामकाजाची अंमलबजावणीची नोंदीविषयी माहिती घेणे. शाळेतील मानवी व भौतिक घटकांची माहिती घेणे.

शैक्षणिक उपयोजन

१) प्रत्येक विद्यार्थ्याच्या प्रगतीची नोंद त्यांना मार्गदर्शन करण्यास उपयुक्त ठरते.

२) शालेय समस्यांचा अभ्यास करता येतो. उपाययोजना करण्यास त्याची मदत होऊ शकते.

३) प्रत्येक शाळेची परंपरा व मांडणीचा परिचय होतो.

४) शिष्यवृत्ती प्रदान करणे, विशेष शाळांना प्रवेश, शाळेचा चेहरा मोहरा रजिस्टर्समुळे समजतो.

५) शैक्षणिक दृष्ट्या कुशाग्र विद्यार्थी, मागास विद्यार्थी यांना योग्य ते मार्गदर्शन करता येते.

६) प्रज्ञावान मुलांना अर्थसहाय्य व मार्गदर्शन करण्यास उपयुक्त ठरते.

७) काही विशिष्ट बाबीतील मागासलेपणा दूर करता येते.

८) दप्तरावरून शिक्षकांची संख्या, त्यांची अर्हता इत्यादि माहिती प्राप्त होते.

९) उद्देशपूर्ती झाली किंवा नाही हे कळते.

१०) मागील वर्षांचे अहवाल पाहून शाळेच्या प्रगतीच्या अंदाज बांधता येतो.